

**Доклад за извършена Последваща оценка на
изпълнението на Плана за развитие на Община
Стара Загора 2007-2013 г**

I. ВЪВЕДЕНИЕ

В системата на стратегическото планиране на регионалното развитие, Последващата оценка на изпълнените планове за развитие на общините, е елемент на комплексна система за оценяване реализацията на основния управленски документ - заключителен етап, предхождан от предварителна и междинна оценки. Чрез последващите оценки на изпълнените общински планове за развитие се прави рекапитулация на цялостната реализация, качеството на получените резултати и нивото на постигнатите очаквани и неочаквани ефекти. Последващата оценка е предприето действие за анализ на провеждането и инкасираните последици от определен брой инициативи, които се осъществяват в, повече или по-малко, формализирана методологична и институционална рамка с оглед на отчитането и/или подобряването на тези публични дейности, по-специално посредством сравняване на резултатите с поставените цели и с използваните средства. Съизмеримостта на постигнатите резултати с първоначално формулираните цели води до търсене на обяснение за отклоненията, т.е. до изследване на причините за идентифицирани дефицити и извличане на поуки, които да бъдат полезни за следващия програмен период. Последващата оценка има за цел да установи как са използвани обществените ресурси, каква е ефикасността на извършените интервенции, в каква степен са потвърдени предвидените цели. Тя проучва факторите за регистрирания успех или неуспех на намеренията за промяна, прави обобщени изводи за устойчивостта на резултатите и осигурената продължителност на въздействията. В идеалния случай тази оценка трябва да е налице по време на подготовката за следващото програмиране, т.е. поне една година преди датата на приключване на Общинския план за развитие. В действителност, за да могат въздействията да получат осезаемо материално изражение, са необходими поне две-три години след края на периода на програмиране. Последващата оценка е част от различните механизми за контрол на публичните действия.

В настоящия доклад са представени резултатите от извършената Последваща оценка на Плана за развитие на Община Стара Загора 2005-2013, в съответствие с Договор № 1346/07.06.2013 г. Последващата оценка на изпълнението на Плана за развитие е първи документ от този порядък за Община Стара Загора, поради настъпилите съществени промени в методологията на планиране, във връзка с подготовката и членството на България в Европейския съюз, приемането и въвеждането на концепцията за стратегическо управление и програмен подход, обвързани с интеграционните перспективи, политиката на кохезия и идеите на регионализма. Оценката е изготвена, в съответствие с изискванията на Закона за регионалното развитие (ЗРР) и Правилника за прилагането на закона за регионалното развитие (ППЗРР). В изготвянето и обсъждането на проекта на Последващата оценка на изпълнението на Плана за развитие на Община Стара Загора за периода 2007-2013 г. взеха участие представители на заинтересованите страни от държавния, обществен и частния сектор.

1. Цели и резултати

Целта на Договора е свързана с извършване на качествена, независима Последваща оценка на изпълнението на ОПР 2007-2013 г., в съответствие със заложените в плана цели.

Специфичните цели на поръчката са:

- Да се оцени доколко действията и постигнатите резултати, свързани с изпълнението на ОПР, отговарят на заложените цели, приоритети и мерки и спомагат за постигане на очаквания социално-икономически ефект;
- Да се оцени доколко ефективни и ефикасни са предприетите действия, свързани с изпълнението на ОПР;
- Да се очертаят възникналите проблеми и трудности, както и да се направят препоръки за Програмиране на следващия период 2014-2020 г.

Посочените цели са в съответствие със Закона за регионално развитие и отговарят на дефиницията на Европейската комисия (описана в EVALSED), за общите цели на оценка на публичните политики.

2. Обхват и ограничения на Последващата оценка на ОПР

Последващата оценка на **Плана за развитие на Община Стара Загора 2005-2013** е изготвена във връзка с разпоредбата на чл. 34, ал. 1 и ал.2. от **Закона за регионалното развитие [ЗРР (2008)доп 2013 г.]**.

Целите на Последващата оценка на ОПР са:

- оценка на степента на постигане на целите на ОПР;
- оценка на резултатите от изпълнението на ОПР за периода 2005-2013 г. тяхната устойчивост;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие

Законови изисквания към наблюдението и оценката на ОПР:

Наблюдението и оценката на Общинския план за развитие като неделима част от документите за регионално развитие се извършва с цел постигане на ефективност и ефикасност на стратегическото планиране, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на регионалното развитие. Наблюдението и оценката отчитат резултатите от изпълнението на документите, които допринасят за регионалното развитие (чл. 30 ЗРР във връзка с чл. 76, ППЗРР).

Предмет на наблюдение е изпълнението на целите и приоритетите за регионално и местно развитие съгласно определени физически и финансови индикатори, организацията и методите на изпълнение, прилагани от органите за управление, и мерките за осигуряване на информация и публичност за резултатите от изпълнението на документите за стратегическо планиране на регионалното и местното развитие (чл. 77 ППЗРР).

За постигане целите на наблюдението се изгражда система за наблюдение, която отговаря на специфичните условия и организация за изпълнение на общинския план за развитие (чл. 78 ППЗРР).

Орган за наблюдение на общинския план за развитие е общинският съвет. В процеса на наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие общинският съвет осигурява участието на заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при изпълнението на общинския план за развитие (чл. 89 ППЗРР)

Общинският съвет като орган за наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие има следните задължения (чл. 81 ППЗРР):

- осигуряване на информация и данни и прилагане на система от индикатори за наблюдение по отношение на реализацията на целите и приоритетите за регионално и местно развитие;
- координация на дейностите по наблюдението между централните и местните органи на изпълнителната власт, други заинтересувани органи, организации и юридически лица на основата на принципа за партньорство;
- осигуряване съответствие на действията по наблюдението с условията и правилата в областта на защитата на конкуренцията, държавните помощи, обществените поръчки, опазването на околната среда и насърчаването на равните възможности и социалното включване;
- обсъждане и одобряване на доклади за наблюдението на документите за стратегическо планиране на регионалното развитие;
- осигуряване на комуникация и взаимодействие с административните структури, участващи в процеса на изпълнение на регионалните планове за развитие и на общинските планове за развитие;
- разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски;
- определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на документите за стратегическо планиране на регионалното и местното развитие.

Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие (чл. 91 ППЗРР), като за резултатите от наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие се разработва годишен доклад.

Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие се изготвя по определен от кмета на общината ред и се одобрява от общинския съвет по предложение на кмета на общината. Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие се изготвя и внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет до 31 март на всяка следваща година. Копие от годишните доклади за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие се изпраща на председателя на областния съвет за развитие в 7-дневен срок от решението за тяхното одобряване. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка на общинския план за развитие.

II. МЕТОДИКА И ПОДХОД НА ОЦЕНКАТА

За извършване на Последващата оценка на ОПР сме използвали разнообразна методика, която осигурява подход, обхващащ широк спектър от количествени и качествени методи. Използваният инструментариум от методи е в съответствие с приложимите насоки на Европейската комисия, описани в базирания он-лайн инструмент за извършване на оценки на програми и проекти и Работен документ №5 „Индикативни насоки върху методите за оценка”. Съгласно Работен документ № 5 на Европейската Комисия докладите от оценките трябва да отговарят на следните критерии:

- *Съответствие на нуждите:* Оценителният доклад трябва адекватно да отразява необходимата информация и да отговаря на техническото задание.
- *Съответствие на обхвата:* Обосновката, продуктите, резултатите, въздействието, взаимовръзките с други политики, както и неочакваните ползи трябва да са правилно и задълбочено изследвани (в зависимост от обхвата на оценката и въпросите).
- *Отвореност на процеса:* Заинтересованите страни трябва да са включени в дизайна на оценката и в обсъждането на резултатите от нея, с цел да се вземат предвид всички гледни точки.
- *Съответствие на дизайна:* Дизайнът (идеята) на оценката трябва да е подходяща за постигане на необходимите резултати, които да отговорят на основните оценителни въпроси.
- *Надеждност на данните:* Първичните и вторичните данни са събрани или подбрани по подходящ и надежден за тяхното използване начин.
- *Логичен анализ:* Количествените и качествените данни трябва да са анализирани в съответствие с установените практики и така че да дадат отговор на основните оценителни въпроси.
- *Надеждни резултати:* резултатите трябва да са логични и доказуеми от анализа на данните и да са интерпретирани с подходяща логика и хипотези.
- *Независими заключения:* Заключенията трябва да са обосновани и безпристрастни.

Ясен доклад: Докладът трябва да описва контекста и целите, както и организацията и резултатите на ОП, като предоставя лесно разбираема информация. Изчерпателно резюме на един от основните езици на Общността ще трябва да разпространява резултатите от оценката и да подпомага обмяната на добри практики между страните-членки.

- *Приложимост на препоръките:* Докладът трябва да предоставя препоръки, които да са приложими в процеса на вземане на решения, както и на съответните заинтересовани страни, и които препоръки са достатъчно подробно описани, за да стартира тяхното изпълнение.

Изисквания към препоръките от оценката:

- Да бъдат конкретни и специфични;
- Да бъдат ясни и недвусмислени;
- Да бъдат постижими;
- Да бъдат реалистични;
- Да бъдат мотивирани (свързани пряко с анализа);
- Да бъдат адресирани (предлагащи виждане по отговорностите за прилагане);
- Да дават индикация за възможния срок за прилагане.

1. Методи за оценка- За изготвяне на Последващата оценка са използвани два основни метода:

Методи за събиране на данни:

- *Кабинетно изследване (desk research)*- вторично изследване на данни, при които създадения от нас масив от данни и други документи и материали са събирани и анализирани. Кабинетното изследване е в основата на разнообразни информационни източници (*административни и вторични*), вкл. статистически, икономически и финансови данни, както и данни/наблюдения от количествени и качествени изследвания;

Административни данни- използвани са през всеки етап на оценителния процес. Те осигуряват базовите данни за оценката по отношение събиране на ключовите факти (*проекти, дейности, индикатори и др.*) и създаване на основа за проверка на резултатите в течение на времето.

Вторични данни- включват целия спектър от информация. Трите основни източници на вторична информация, в процеса на оценка са: стратегически и планови документи, минали оценки на ОПР и научни изследвания и статистически източници (*Публично достъпни статистически данни от НСИ, ИПСИ, БНБ, и други за оценка на социално-икономическото развитие*).

По време на оценката нашите експерти направиха преглед на релевантните документи, свързани с изпълнението на ОПР, като основните източници на вторичните данни са посчени в *Приложение 1*.

- *Интервюта*- специфична техника за събиране на качествена информация и становища от представители на Общинска администрация, имащи отношение към изпълнението на ОПР и/или засегнати от него, в т.ч. от контекста на изпълнението, постигнатите резултати и въздействие. Интервютата с ключови лица са подходящ инструмент за всички изследвания, който послужи за събиране на данни от ретроспективно и настоящо естество.

Методи за анализ и оценка на информацията

Някои от използваните методи за анализ на информацията са хоризонтални, като са използвани във всички анализирани и оценявани области. Основните използвани методи за анализ са:

- *Експертен панел*- Използването на експерти е фундаментален принцип в процеса на изследване, анализ и оценка. В рамките на експертния панел са проучени проучените данни и всички анализи, направени по време на оценката. Оценката на изпълнението беше извършена от експерти по конкретни тематични области- техническа инфраструктура, икономика, и социално развитие и административен капацитет и др.

- *Анализ на индикаторите*- използвани са група методи за анализ и оценка на физическото и финансово изпълнение на ОПР (*финансов анализ*) посредством *анализ на ефективността (cost-effectiveness)* сме оценили доколко финансовите ресурси са разпределени адекватно и е постигнат максимален ефект върху целевите групи.

- *Аналитични методи за анализ*- включват се методи за анализ на заинтересованите страни и анализ на нуждите. Извършване на анализ на съответствието има за задача проучи

стратегическите и планови документи, които имат отношение към програмирането и изпълнението на ОПР.

- *Статистически методи*- използвани са основно дескриптивни методизи структуриране на получената информация, постъпила от информационните източници и от интервютата, като по този начин сме идентифицирали ключовите променливи. В същото време експертния екип използва корелационни и регресионни анализи, в търсенето на връзки между по-голямата устойчивост на изпълнените проекти и отделните параметри, като размер на средства, целеви групи и др.

2. Подходи

За постигане на основната и специфични цели на Оценката, основния подход който използваме е двупосочен, базиран на съчетанието „отгоре-надолу” и „отдолу-нагоре”. Съчетанието на двата подхода се препоръчва при извършването на оценки, тъй като позволява намаляване на риска и осигуряване на по-точна и изчерпателна информация, относно изпълнението на планове и програми. Този модел е показал своята ефективност и дава отлични резултати при изготвяне на оценки на стратегически и планови документи. Подходът позволява да се вземат предвид съществени и аргументирани коментари на възможно най-голям брой институции. Така гарантираме пълнота и качество на самата Оценка.

Основните критерии за извършване на Оценката са следните:

Релевантност:

- До каква степен са обосновани целите на ОПР по отношение на съществуващите потребности?
- Може ли все още да се докаже необходимостта от тяхното съществуване?
- Кореспондират ли на регионалните, националните и Европейските приоритети?
- Други

Ефективност:

- До каква степен са постигнати целите?
- Дали използваните интервенции и инструменти са довели до очакваните резултати?
- Могат ли да бъдат постигнати по-добри ефекти, ако се използват различни инструменти?
- Други

Ефикасност:

- Дали целите са постигнати с възможно най-ниски разходи?
- Могат ли да се постигнат по-добри ефекти със същите разходи?
- Други;

Въздействие:

- До каква степен постигнатото икономическо и социално развитие е в резултат на подобрените възможности на институциите?
- До каква степен постигнатото икономическо и социално развитие излиза извън рамките на нивото на непосредствените потребители?
- Колко гъвкаво институциите, отпускащи финансирането и правителството са реагирани на външни шокове?
- Налице ли са непланирани въздействия и до каква степен те са оказали влияние върху цялостното въздействие?

- Други
- Устойчивост:*
- Дали резултатите и ефектите, включително институционалните промени са трайни във времето?
 - Ще продължи ли въздействието, ако бъде прекратено публичното финансиране?
 - Други.

3. Източници на информация

За изготвянето на качествена Последваща оценка на ОПР бяха използвани документи, касаещи планирането, наблюдението и отчитането, групирани по видове документи и нива. Оценката на изпълнението на ОПР се извършва чрез сравняване на постигнатите резултати с данните за изходното състояние и базисния сценарий. Освен обективните технически и икономически резултати е необходимо да бъдат отчетени и неподлежащите на количествена оценка резултати, както и косвените резултати.

Основните надеждни източници на информация за извършване на оценката са:

- Годишни/междинен доклади за изпълнение на ОПР на общината от предходни години;
- Информация на подадените, изпълнявани, прекратени и изпълнени проекти, съфинансирани от европейските фондове (ИСУН);
- Въпросници и/или анкетни карти за анкетиране на членове на общинския съвет, общински експерти и гражданите в общината;
- Протоколи от публични обсъждания, работни срещи със социално-икономическите партньори на местно ниво и др. под, тематично свързани с реализацията на ОПР;
- Работна статистика, работни документи и бележки, създадени от общинската администрация по време на изготвяне на ОПР;
- Информация относно предишни осъществени планове и проекти на местно ниво;
- Статистически данни, създавани и обработвани от съответната община;
- „Регионални профили: индикатори за развитие” 2013 г. на ИПИ;
- Годишни доклади за изпълнение на бюджета на общината;
- Данни от Национален статистически институт и Териториално статистическо бюро – Стара Загора;
- Данни от Дирекция “Агростатистика” към Министерство на земеделието и горите;
- Данни от Дирекция “Мониторинг на околната среда” към Изпълнителна агенция по околна среда;
- Секторни и оперативни стратегии и програми;

- Национална стратегия за регионално развитие за периода 2005-2015 година;
- Регионален план за развитие.
- Други

III. ОЦЕНКА НА ПЛАНА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА 2005-2013

1. Оценка на изпълнението на ОПР

1.1. Оценка на резултатите от изпълнението

Първоначалната оценка на изпълнението на Плана за развитие на Стара Загора 2005-2013 обхваща два аспекта – напредък по индикаторите и напредък, по отношение на реализацията на мерките от Плана и финансовото изпълнение.

Настоящият раздел разглежда напредъка по изпълнение на ОПР, като експертите отчитат и напредъка до 2011 г., когато е правена Междинната оценка. По този начин се цели постигане на времева адекватност съобразно момента на извършване на оценката.

Оценката на изпълнението се изготвя на ниво *Приоритети и Цели*, като се базира на структурата и съдържанието на Плана. Анализът на резултатите от изпълнението обхващат аспекти на физическия и финансов напредък:

Физически напредък:

- Изпълнени проекти за реализация на предвидените мерки в ОПР;
- Степен на изпълнение общо на Плана по приоритети и специфични цели.

Финансово изпълнение:

- Размер на осъществените инвестиции - по източници, сектори и териториален обхват.

1.2. Оценка на системата от индикатори

Тъй като измерването на изпълнението на ОПР се базира на постигане на предварително поставени цели, представяме в началото на анализа оценката си за адекватното формулиране на индикаторите и целевите им стойности.

Системата от индикатори за мониторинг и оценка на ОПР 2005-2013 г. се основава на опита с прилагането на индикатори през 2000-2005 г. През този период недостатъчния опит в разработването и прилагането на индикатори в България, допринесе съществено за настоящите трудности, свързани с използването на тези индикатори за извършване на качествена оценка. В това отношение, установената след задълбочен анализ необходимост от модификация на системата от индикатори на ОПР не представлява изключение от наблюдаваните проблеми при други стратегически документи, разработвани през периода 2004-2006 г. Дори Оперативните програми действащи през програмния период 2007-2013 г. също имат затруднения при дефиниране, наблюдение и отчитане на степента на постигане на индикаторите и определяне на базовите и целеви стойности на показателите.

Съгласно „Пети доклад за икономическо, социално и териториално сближаване”, констатира, че „Индикаторите трябва да могат ясно да се интерпретират, да са статистически проверими, да отговарят и да са пряко свързани със съответните интервенции”, като те трябва да са разработени на базата на Предварителна оценка.

Изложният в тази точка анализ се базира на установени критерии за качество, които ще покажат до колко тази препоръка на ЕК е отразена в настоящата система от индикатори на ОПР на Стара Загора.

1.2.1. Структура, покритие и баланс на индикаторите

EVALSED предлага различни типологии индикатори, които съответно влияят върху структурата на системата от индикатори. В йерархично отношение ОПР включва индикатори за продукт, резултат и въздействие.

Основната стратегическа цел на развитие на Община Стара Загора до 2013 г. е : **Да постигне стабилни високи темпове на икономически растеж и доближаване до средно европейските параметри на жизнената среда.**

В тази връзка, въпреки че като цяло липсва посочен общ размер на предвидените средства и Индикативна финансова таблица, предвидените за реализация мерки/проекти предполагат постигане на положителни ефекти върху социално-икономическото развитие на Общината. По-конкретно, въздействието на изпълнението на местно ниво може да бъде търсено между динамиката на нетни приходи от продажби, заети лица, разходи за възнаграждения и дълготрайни материални активи.

В он-лайн базираният инструмент EVALSED са идентифицирани и индикатори за ресурс. Тези индикатори имат за цел да предоставят информацията за финансови, човешки, материални ресурси и организационни средства, които се използват при оценка на Планове и Програми. В периода на изготвяне и съгласно действащите към момента Методически указания за разработване на ОПР, подобни индикатори не са посочени в индикаторната система. Независимо от това, такива индикатори могат да послужат при мониторинг на ефикасността на Плана и в този смисъл, би било добре те да бъдат включени в Плана за развитие на Стара Загора за 2014-2020 г.

Освен изброените по-горе типове индикатори за изпълнение на Плана, отчитаме наличие и на индикатори, свързани с хоризонтални политики. Тяхното отношение към ОПР са представени основно в текстовата част, с обосновка към специфичните цели, и частично са застъпени в мерките- иновации и правене на политики, принцип на партньорство и равни възможности, устойчиво развитие. В тази връзка мониторингът и оценката на хоризонталните политики, също ще бъде включен в общата система от индикатори на Плана.

В плана за развитие на Община Стара Загора са включени сравнително голям брой индикатори- над 74. Разпределението на индикаторите за изпълнение и резултат между приоритетите и целите е направено от експертите на оценяващия екип.

Таблица 1 :Разпределение на индикаторите по Приоритети и Цели в ОПР Стара Загора 20107-2013

Наименование на индикатора	Приоритет	Цел
2. Темп на нарастване на приходите от продажби на човек	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността , чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж
3. Повишаване равнището на заетост, мъже, жени (2004 = 100%)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж
4. Различия в равнището на заетост по населени места	Приоритет 3: Постигане на териториален баланс	Цел8: Намаляване на диспропорциите между селските райони и града
5. Повишаване равнището на заетост във високотехнологични сектори (2004 =	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и

100%)	общинска икономика	задържане на фирми в секторите на растеж
6. Намаляване равнището на безработица, мъже, жени (2004 = 100%)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж
7. Повишаване равнището на доходите (2004 = 100%)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж
8. Ръст на местните и чуждестранни инвестиции “на зелено” и в обновяване/разширяване на съществуващи производства (2004 = 100%)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж
9. Ръст на реализирания износ (в стойностно изражение) (2004 = 100%)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж
10. Трайни стандартни параметри на питейната вода (във всички селища);	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 6: Обновяване и изграждане на техническата инфраструктура
11. Изградена канализационна мрежа, км, (2004 = 100%)	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 6: Обновяване и изграждане на техническата инфраструктура
12. % на трайно премахнати нерегламентирани сметища (2004% = 100%)	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 7: Трайно подобряване на екологичното с-ие на общината
13. Подобрен общински пътища в лошо състояние и такива без настилка в км (2004% =100%);	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 6: Обновяване и изграждане на техническата инфраструктура
14. Подобрена улична мрежа в лошо състояние в км (2004 = 100%);	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 6: Обновяване и изграждане на техническата инфраструктура
15. Брой стандартни обитавани жилища на 1000 човека (2004 = 100%);	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 7: Трайно подобряване на екологичното с-ие на общината
16. Брой жилища без основни благоустройствени елементи (ток, вода, канал) (2004 = 100%);	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 7: Трайно подобряване на екологичното с-ие на общината
17. Брой жилища с енергиен сертификат (2004 = 100%)	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 7: Трайно подобряване на екологичното с-ие на общината
18. % отпадни води, подложени на първично пречистване	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 6: Обновяване и изграждане на техническата инфраструктура
19. % на домакинствата / стопанските предприятия, обслужвани от новите / подобрени системи за водоснабдяване	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 6: Обновяване и изграждане на техническата инфраструктура

20. Подобряване ефективността на водоснабдяването (в %)	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 6: Обновяване и изграждане на техническата инфраструктура
21. Намаляване на загубите на вода по водопроводната мрежа (в %)	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 6: Обновяване и изграждане на техническата инфраструктура
22. Процент на регионалните предприятия, доволни от мерките, свързани с подобряване на комуналните услуги	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 2: Създаване на условия и стимулиране на бизнеса
23. Дължина (в километри) на построената / обновена електропреносна / газопроводна мрежа (% от мрежата, която е завършена)	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 6: Обновяване и изграждане на техническата инфраструктура
24. Брой на потребителите, които са свързани или подобрили свързването си с новата енергийна мрежа	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 6: Обновяване и изграждане на техническата инфраструктура
25. Дължина на инсталираната широколентова (оптичен кабел) мрежа (в км)	Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнене среда	Цел 6: Обновяване и изграждане на техническата инфраструктура
26. Брой на абонатите на Интернет на 1000 жители	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 2: Създаване на условия и стимулиране на бизнеса
27. Брой на създадените "онлайн" услуги	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 2: Създаване на условия и стимулиране на бизнеса
28. Брой на новосъздадените фирми, които предлагат услуги, свързани с информационните технологии (on-line, електронна търговия и др.)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 2: Създаване на условия и стимулиране на бизнеса
29. Брой изградени обекти на местната и регионална бизнес инфраструктура, които са получили подкрепа, в т.ч. регионални бизнес офиси, изложбени зали, бизнес инкубатори, бизнес центрове, индустриални паркове, производствени зони и др.	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 2: Създаване на условия и стимулиране на бизнеса
30. Брой на малките и средни предприятия (собственици – мъже / жени), които получават бизнес услуги	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 2: Създаване на условия и стимулиране на бизнеса
31. Площ на изградените нови бизнес подкрепящи инфраструктурни обекти	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж
32. Брой на изградени технопаркове и техно-инкубатори	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж
33. Размер на инвестициите за развитие на технопаркове и техноинкубатори и	Приоритет 1: Постигане на динамична	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността,

регионални центрове за изследвания и технологии (% от общите инвестиции)	конкурентно способна общинска икономика	чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж
34. Брой на пазарно ориентирани изследователски проекти, получили помощ	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 2: Създаване на условия и стимулиране на бизнеса
35. Брой на фирмите, разположени в технопарковете и техно-инкубаторите	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж
36. Общ размер на инвестициите, привлечени в технопарковете	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж
37. % на успешно завършените пазарно ориентирани изследователски проекти	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж
38. Брой на фирмите, участващи в регионални кластери	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж
39. Създадени нови местни туристически продукти	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 5: Развитие на туризма
40. Създадени нови фирми в областта на туризма	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 5: Развитие на туризма
41. Предоставена площ в туристически обекти (м2)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 5: Развитие на туризма
42. Брой на нови маркетингови инициативи / схеми за промоциране на туристическия бизнес	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 5: Развитие на туризма
43. Брой на създадени/подобвени атракции	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 5: Развитие на туризма
44. Дължина на изградена нова/подобвена техническа инфраструктура в подкрепа на местни туристически продукти	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 5: Развитие на туризма
45. Изградени/модернизирани културни обекти (2004 г.=100%)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 5: Развитие на туризма
46. Брой туристи (2004 г.=100%)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 5: Развитие на туризма
47. Брой на продадените нощувки годишно във фирмите- (след 1 година)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 5: Развитие на туризма

48. Среден брой посетители на ден	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 5: Развитие на туризма
49. Брой на служителите, участващи в програмите за обучение (тип, продължителност)	Приоритет 4: Създаване на общински капацитет	Цел 9: Увеличаване на местния капацитет
50. Брой на МСП, получаващи финансова помощ за обучение (мащаб, тип, продължителност)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
51. Брой съвместни проекти между работодатели и студенти	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
52. Брой нови учебни програми, ориентирани към регионални и местни пазари на труда	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
53. Дял на целевото население, участвало в програмите за обучение	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
54. Дял на студентите, включени в стажове, практики и други форми за придобиване на практически опит	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
55. Процент на настанените на работно място бенефициенти (%)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
56. Повишаване на квалификацията на целевото население (%)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
57. Брой на компютрите на 100 ученика в училищата	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
58. Брой на Интернет места на 100 ученика в училищата	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
59. Брой на компютрите на 100 студента във висшите училища	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
60. Брой на Интернет места на 100 студенти във висшите училища	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
61. Брой обучителни часове, насочени към ИКТ (часове x обучавани)	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
62. Брой обучавани ученици и студенти в ИКТ съобразно техния профил	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
63. Брой, относителен дял и индекси на изменение на броя на лицата, преминали през обучение за	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал

предприемачество, усъвършенстване на притежаваната квалификация, обучение за ключови знания и умения	общинска икономика	
64. Проведени активни мерки на пазара на труда, в т.ч. за групи в неравностойно положение	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
65. Брой осигурени места за квалификации на групи в неравностойно положение	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
66. Предприети и организирани квалификационни курсове за групи в неравностойно положение	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
67. Предоставени консултации и съвети за групи в новоразкрити работни места	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
68. Относителен дял на безработните лица, устроени на работа, от общия брой на лицата от групите в неравностойно положение	Приоритет 1: Постигане на динамична конкурентно способна общинска икономика	Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал
69. Подпомогнати проекти за обновяване на града	Приоритет 4: Създаване на общински капацитет	Цел 9: Увеличаване на местния капацитет
70. Брой преминали общински служители в програми за повишаване на квалификацията	Приоритет 4: Създаване на общински капацитет	Цел 9: Увеличаване на местния капацитет

Както споменахме, освен индикаторите за изпълнение и резултат, ОПР включва и индикатори за въздействие. Този тип индикатори се отнасят до последици, свързани с реализирането на Плана и надхвърлят непосредствения ефект. Една от препоръките през настоящия програмен период от страна на ЕК е индикаторите за въздействие да бъдат сведени до минимум, както на програмно, така и на проектно ниво, тъй като може да измине сравнително дълъг период от време до тяхната проява. Анализът на индикаторите откри следните индикатори за въздействие в ОПР на Стара Загора:

Таблица 2 : Индикатори за въздействие

Темп на нарастване на приходите от продажба на човек
Повишаване на равнището на заетост на мъже и жени 2004 = 100%)
Различия на заетост по населени места
Намаляване на равнището на безработица на мъже и жени 2004 = 100%)
Различия на равнище на безработица по населени места
Повишаване на равнището на доходите 2004 = 100%)
Ръст на местните и чуждестранни инвестиции “на зелено” и в обновяване/разширяване на съществуващи производства (2004 = 100%)
Ръст на реализирания износ (в стойностно изражение) (2004 = 100%)

Между отделните оси баланса е следния: 50 индикатора по Приоритет 1, 15 индикатора по Приоритет 2, 5 индикатор по Приоритет 3, 4 индикатора по Приоритет 4. Анализирайки обхвата на приоритетите, специфичните цели и мерки може да се констатира, че е налице дисбаланс по отношение на разпределението на индикаторите.

В същото време има баланс между индикаторите за изпълнение 48 и индикаторите за резултат 18 и индикаторите за въздействие-8. Препоръчаната от международните практики пирамидална структура на индикаторите по отношение на изпълнение-въздействие е спазена. Най-много индикатори има за изпълнение и най-малко – за въздействие. Но при съотношение- изпълнение- резултат тя е нарушена.

По отношение на приоритетните оси пирамидалната структура е спазена за Приоритет 1, но не и за Приоритет 2 и Приоритет 3, които имат повече индикатори за резултат, отколкото за изпълнение. В същото време по Приоритет 4 има само индикатор за изпълнение. Това прави връзката индикатори за изпълнение и за резултат трудно проследима.

На базата на посоченото до тук набора от индикатори беше променен, разширен и допълнен с оглед препоръките от Междинния доклад за оценка изпълнението на ОПР, както и с оглед съпоставимост на индикаторите с национални и европейски стратегически документи. Прилагаме утвърдена система от индикатори, която е използвана и в последните „Регионални анализи” на ИПИ.

1.3. Система от индикатори използвани за извършване на Последващата оценка на ОПР

Подборът на индикатори и обвързването им в система се основава както на тяхната релевантност за всяка отделна категория (като икономика, образование и т.н.), така и на тяхната взаимосвързаност и динамика. Ключов аргумент за избора на индикатори са наличността, достъпността и периодичността на публикуване на данните за социалното и за икономическото развитие на областите.

Ревизирането на част от показателите за целите на настоящото изследване се прави с цел да се придобие по-добра представа за състоянието и за тенденциите в отделните сфери на социално-икономическото развитие на общината. Друга ключова промяна е преименуването на категорията „Бизнес среда” на „Данъци и администрация” с цел да се прецизира и да се постигне по-добро съответствие между наименованието на категорията и включените в нея показатели.

Като резултат е формирана система от осем групи индикатори, които характеризират социално-икономическото състояние и развитието на общината. Всяка една от групите е съставена от набор индикатори, които дават реална представа за състоянието и за динамиката на развитие. Общият брой на използваните индикатори в методологията на изследването е 58.

Икономика

Една от водещите групи индикатори, описващи нивото на развитие, са икономическите индикатори. Под икономически индикатори се разбират както макроикономически показатели като брутен вътрешен продукт, заетост и безработица, така и индикатори, описващи местния бизнес - демография на местните фирми и инвестиции.

Индикатори	Период, мерна единица и източник на данните
Брутен вътрешен продукт на човек от населението	
Индикаторът измерва стандарта на живот и степента на развитие на местната икономика. Колкото по-висок БВП на човек от населението има, толкова това е показателно за по-силна местна икономика и по-висок стандарт на живот на местните жители.	<ul style="list-style-type: none"> • 2000-2010 • лв./човек от населението • НСИ

<p>Средногодишен коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години</p> <p>Ниските нива на безработицата са признак за жизнена и създаваща работни места стопанска среда.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2001-2012 • % • НСИ
<p>Средногодишен коефициент на заетост на населението на 15 и повече навършени години</p> <p>Коефициентът на заетост е водещ индикатор за пазара на труда, показвайки каква част от населението в трудоспособна възраст работи.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2001-2012 • % • НСИ
<p>Средногодишен доход на лице от домакинство</p> <p>Индикаторът показва най-общо благосъстоянието и стандарта на живот на местното население. За целите на настоящето изследване се използва общият доход, който включва паричните доходи (приходи от работна заплата и извън нея, пенсии, социални обезщетения, трансфери от други домакинства, приходи от продажби и др.) и стойностените натурални приходи.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2001-2012 • общ доход (лв.) / лице от домакинството • НСИ
<p>Брой на нефинансови предприятия на 1000 души от населението</p> <p>Индикаторът показва жизнеспособността на местната икономика от гледна точка на наличието на достатъчно малък и среден бизнес. Презумпцията е, че големият брой предприятия се дължи предимно на висок дял на малките и средните предприятия (МСП). Високият брой МСП като цяло гарантира по-висока диверсификация и съответно устойчивост на шокове на местната икономика.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2000-2011 • брой предприятия / 1000 души от населението • НСИ
<p>Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи на 1000 души от населението</p> <p>Равнището на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) на човек от населението показва нивото на инвестиции, които пък от своя страна са показателни за това доколко местните фирми виждат перспективи за развитие на своя бизнес.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2000-2011 • лв./човек от населението • НСИ
<p>Чуждестранни преки инвестиции в предприятия от нефинансовия сектор с натрупване на човек</p> <p>Както и разходите за ДМА, така и индикаторът за чуждестранните преки инвестиции (ЧПИ) в предприятията от нефинансовия сектор показва потока от инвестиции към съответната област и нейната привлекателност за инвеститорите – в случая чуждестранните.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2000-2011 • евро/човек • НСИ
<p>Стойност на изплатени суми по договори на общините като бенефициенти по оперативни програми</p> <p>Високата степен на усвояване на средства по оперативните програми на ЕС създава предпоставки за подобряването на конкурентоспособността на отделните области. Тя е индикатор за добрата работа на администрацията и за нейната способност и желание да подобрява условията за работа и живот в областта с помощта на европейски средства.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 6.06.2013 • евро/човек • МФ

Данъци и администрация

В категорията „Бизнес среда” са включени индикатори, формирани в голяма степен характеристиките на местната среда за правене на бизнес. Индикаторите се базират както на

обективни данни (нива на местни данъци и такси), така и на проведено собствено изследване сред фирмите.

Индикатори	Период, мерна единица и източник на данните
<p>Оценка на работата и взаимодействието с общинската администрация</p> <p>Индикаторът показва до каква степен бизнесът среща трудности при работата си с местната администрация. Оценяват се различни аспекти от работата на местната администрация като яснота на изискванията и бързина на услугите. Оценките са по скалата: 1 (много ниска оценка) - 5 (отлична оценка).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • май, 2013 • Оценка 1 до 5 • Анкета сред представители на бизнеса
<p>Нерегламентирани плащания и подкупи</p> <p>Индикаторът показва оценката на местния бизнес за това колко често на фирмите се налага да правят нерегламентирани плащания към институции като общинската администрация, данъчната администрация и съдилищата. Оценките са по скалата: 1 (много чести нерегламентирани плащания) - 5 (много редки нерегламентирани плащания).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • май, 2013 • Оценка 1 до 5 • Анкета сред представители на бизнеса
<p>Оценка на работата на органите на съдебната власт</p> <p>Бързото и ефективно функциониране на съдебната система и доверието на бизнеса в нейната компетентност и безпристрастност са от ключово значение за гарантирането на благоприятна бизнес среда. Този индикатор представя оценката на местния бизнес за споменатите характеристики на местните съдилища. Оценките са по скалата: 1 (много ниска оценка) - 5 (отлична оценка).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • май, 2013 • Оценка 1 до 5 • Анкета сред представители на бизнеса
<p>Качество на предоставените електронни услуги от общинската администрация</p> <p>Индикаторът представя степента и обхвата на предоставяне на услуги по електронен път от местната администрация и етапа на готовност за работа на „едно гише”, както и оценката на бизнеса за качеството на предоставяните услуги. Оценките са по скалата: 1 (много ниска оценка) - 5 (отлична оценка).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • май, 2013 • Оценка 1 до 5 • Анкета сред представители на бизнеса
<p>Оценка на нивото на корупция сред бизнеса</p> <p>Индикаторът показва възприятието за корупция от страна на местния бизнес и доверието му в различните местни институции (община, областна управа, съдилища) и структурите на централната власт. Оценките са по скалата: 1 (много високо ниво на корупция) - 5 (много ниско ниво на корупция).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • май, 2013 • Оценка 1 до 5 • Анкета сред представители на бизнеса
<p>Размер на данъчната ставка върху недвижимите имоти - нежилищни имоти на юридически лица</p> <p>Облагането на недвижимите имоти е най-сериозният източник на собствени приходи за общините. По отношение на бизнес средата и тежестите върху бизнеса най-голямо влияние оказва именно облагането на нежилищните имоти на юридическите лица.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2008-2013 • промил (%) • Заявление за достъп до информация по ЗДОИ

Размер на данъчна ставка за данък върху превозните средства и леките автомобили – с мощност над 74 kW до 110 kW

Облагането на превозните средства също е сериозен източник на собствени приходи за общините. Този тип облагане е в тежест предимно на малки фирми, като мощността на автомобилите е избрана като най-релевантна именно за подобен тип фирми.

- 2008-2013
- лв./kW
- Заявление за достъп до информация по ЗДОИ

Размер на данъчната ставка за годишния патентен данък за търговия на дребно до 100 кв. м търговска площ – при най-добро местонахождение на обекта

Патентите данъци са различен тип облагане от споменатите по-горе и са в тежест на конкретни бизнеси. Патентният данък за търговия на дребно е избран като най-разпространен и разпознаваем.

- 2008-2013
- лв./кв.м
- Заявление за достъп до информация по ЗДОИ

Размер на такса за битови отпадъци – за нежилищни имоти на юридически лица

Таксата върху битовите отпадъци е един от най-сериозните източници на собствени приходи за общините, сравними с приходите от данъците върху недвижимите имоти. Таксата върху битовите отпадъци често е в сериозна тежест на бизнеса, като различията между отделните населени места/общини са големи.

- 2000-2013
- промил (‰)
- Заявление за достъп до информация по ЗДОИ

Размер на данъчна ставка за данъка при възмездно придобиване на имущество

Размерът на данъчна ставка за данъка при възмездно придобиване на имущество има отношение както към навлизаните на местния пазар външни инвеститори и предприемачи, така и към опитващите се да разширят своята дейност местни такива.

- 2012-2013
- промил (‰)
- Заявление за достъп до информация по ЗДОИ

Инфраструктура

Инфраструктурата е ключова за развитието на всеки един регион и община и има отношение както към икономическите, така и към социалните аспекти от живота на населението. развитието на инфраструктурата до голяма степен предопределя конкурентните им предимства.

Индикатори

Гъстота на пътната мрежа

Индикаторът гъстота на пътната мрежа измерва сбора от дължината на автомагистрала и пътища (първокласни, второкласни и третокласни), съотнесен към територията на съответната област и община. Републиканската пътна мрежа е от изключително значение за превоза на пътници и товари в страната. Индикаторът изключва улиците в населените места.

Период, мерна единица и източник на данните

- 2000-2011
- дължина на пътната мрежа в км/100 кв.км територия
- НСИ

Гъстота на железопътната мрежа

Индикаторът представя всички жп линии, които са предназначени за придвижване на влакове между гарите или местата, отбелязани като самостоятелни пунктове на тръгване и пристигане за превоз на пътници и товари. Изключват се линиите на градския железопътен транспорт. Колкото е по-голяма е гъстотата на железопътната мрежа в регионите, толкова е по-улеснен и превозът на пътници и товари.

- 2000-2011
- дължина на жп линии в км/100 кв.км територия
- НСИ

Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет

Достъпът на домакинствата до интернет е показателен за навлизането на новите информационно-комуникационни технологии в регионите на страната.

- 2006-2012
- %
- НСИ

Относителен дял на лицата, използвали интернет през последните 12 месеца

Наред с достъпа до интернет данните за лицата, които реално са използвали интернет през последната година, показват навлизането и използваемостта на новите технологии. Обект на изследването са лицата на възраст между 16 и 74 г.

- 2006-2012
- %
- НСИ

Дял на пътната настилка в добро състояние

Освен гъстотата на пътната мрежа важно значение за инфраструктурния профил на общината има и качеството на пътната настилка. Индикаторът показва дела на пътища, чието състояние е оценено от АПИ като "добро".

- 2010-2012
- %
- АПИ

Демография

Индикторите в група „Демография“ характеризират броя, състава и основните структури на населението и неговата динамика. Източник на данните за всички показатели от група „Демография“ е текущата демографска статистика на Националния статистически институт (НСИ). В текущия анализ са използвани данни за периода.

Индикатори

Коефициент на възрастова зависимост – отношение на населението на 65 и повече години към населението на 0-14 години

Индикаторът показва отношението между двете традиционно неактивни на пазара на труда групи лица (до 15 години и над 65 години). По-голям дял на лицата на възраст до 15 г. очертава тенденция за бъдещо намаляване на средната възраст на населението.

Период, мерна единица и източник на данните

- 2001-2012
- %
- НСИ

Коефициент на възрастова зависимост – отношение на населението на 65 и повече години към населението на 15-64 години

Коефициентът на възрастова зависимост показва съотношението

- 2001-2012
- %
- НСИ

между лицата на възраст над 65 години, които са предимно икономически неактивни, и лицата в активна възраст. По-високият коефициент на възрастова зависимост показва влошаване на възрастовата структура на населението, което рефлектира върху пазара на труда, икономическия растеж и др.

Относителен дял на населението в градовете

Относителният дял на населението в градовете дава информация за степента на урбанизация на областта и концентрацията на населението в по-големите населени места.

- 2001-2012
- %
- НСИ

Гъстота на населението спрямо територията на населените места и други урбанизирани територии

Този индикатор за гъстотата на населението дава информация за броя на хората на единица площ. Гъстотата се влияе от измененията в размерите на урбанизираните територии и процеса на урбанизация на населението в резултат на неговото естествено и механично движение.

- 2001-2012
- брой лица/кв. км
- НСИ

Коефициент на естествен прираст

Естественият прираст на населението представлява разликата между броя на регистрираните живородени деца и броя на починалите през съответната година. Коефициентът за естествен прираст показва увеличението или намаляването на населението на 1000 души от средногодишното ѝ население, като положителният естествен прираст на населението се приема за благоприятен демографски показател.

- 2001-2012
- ‰
- НСИ

Коефициент на механичен прираст

Коефициентът на механичен прираст на населението показва увеличението или намаляването на населението на 1000 души средногодишно население вследствие на неговата миграция. Коефициентът се изчислява на база на данните за броя на лицата, които са променили обичайното си местоживеене за разглеждания период. Механичният прираст представлява разликата между заселилите се и изселилите се лица за дадена административно-териториална или териториална единица.

- 2001-2012
- ‰
- НСИ

Образование

Индикаторите от група „Образование“ характеризират структурната осигуреност, интензитета, нивото и качеството на образователния процес. Източниците на данните за отделните показатели са дадени в описанието на индикаторите. В текущия анализ са използвани данни за периода от учебната 2000/2001 до учебната 2011/2012 г., освен където изрично е упоменат друг период.

<i>Индикатори</i>	Период, мерна единица и източник на данните
<p>Брой на студентите в колежи и университети на хиляда души от населението</p> <p>Индикаторът включва учащите в университетите, колежите и</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2000-2012 • брой студенти/1000 души от населението

специализираните висши училища, но не включва учащите в професионално обучение с прием след средно образование. Наличието на голям брой студенти в една област повишава атрактивността на населеното място и оказва положително влияние върху местната икономика.

- НСИ

Брой на преподавателите в основно и в средно образование на един ученик

Отношението на броя на преподавателите към броя на учащите на дадена територия е стандартен индикатор за измерване на качеството и достъпността на образованието.

- 2000-2012
- брой преподаватели/брой ученици
- НСИ

Брой на населението на едно училище

Индикаторът дава информация за осигуреността на населението с образователна инфраструктура в дадената област.

- 2001-2012
- население/брой училища
- НСИ

Нетен коефициент на записване на населението в V-VIII клас

Нетният коефициент на записване на населението се изчислява в проценти като отношение на броя на учащите в съответната образователна степен във възрастовите групи към броя на населението в същите възрастови групи, изчислен към 31 декември на съответната година. Броят на учащите в основното и средното образование се установява до 1 октомври на съответната година. Изборът на V-VIII клас е базиран на факта, че това е най-ниската образователна степен, при която се регистрира по-висок недообхват на образователната система.

- 2007-2012
- %
- НСИ

Относителен дял на отпадналите от основното и средното образование

Относителният дял на отпадналите от основното и средното образование показва броя на учениците, които преждевременно са напуснали училище през съответната година. Ниският относителен дял на отпадналите от основното и средното образование е признак за добре развита образователна система и добра социално-икономическа среда.

- 2000-2012
- %
- НСИ

Относителен дял на населението на възраст между 25-64 години с висше образование

Високият дял на населението с висше образование в една област създава предпоставки за повишаването на нейната конкурентоспособност, производителността на труда и икономическия растеж.

- 2004-2012
- %
- НСИ

Относителен дял на второгодниците

Относителният дял на второгодниците показва броя на учениците, които за втора поредна година са били записани в същото образователно ниво като предходната. Индикаторът показва качеството на образователните институции, поне що се отнася до способността им да създадат оптимални условия за възприемане на предвидения материал от страна на учениците.

- 2011-2012
- %
- НСИ

Среден успех от матурите по български език и литература през учебната година

Високият среден успех от матурите по български е признак за добро качество на средното образование в областта. Въпреки различната трудност на зрелостните изпити през различните години резултатите от тях са съпоставими между областите.

- 2008-2013
- среден успех
- МОМН

Процент оценки по български език и литература под среден 3,00

- 2008-2013
- %

Високият процент на издържалите матурите по български език е признак за добро качество на средното образование в областта. Въпреки различната трудност на зрелостните изпити през различните години резултатите от тях са съпоставими между областите.

• МОМН

Здравеопазване

Индикаторите в група „Здравеопазване” характеризират достъпността и качеството на здравните услуги, предоставяни в отделните области, както и здравното състояние на населението. Институционалната и персоналната обезпеченост на здравната система, както и нейната натовареност са важни фактори, които играят съществена роля при развитието на демографските процеси и определянето на социалната среда за живот.

<i>Индикатори</i>	Период, мерна единица и източник на данните
<p>Размер на легловата база в МБАЛ</p> <p>Индикаторът показва броя на болничните легла в многопрофилните болници за активно лечение на 1000 души от населението. Легловата база служи за относителен показател на материалната осигуреност на здравеопазването.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2001-2012 • брой на болничните легла/1 000 души от населението • НСИ
<p>Население на един общопрактикуващ лекар</p> <p>Общопрактикуващите лекари са първото стъпало в здравната система. Индикаторът брой лица на един общопрактикуващ лекар показва както осигуреността на населението с медицински персонал, така и натовареността на лекарите.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2001-2012 • население/брой общопрактикуващи лекари • НСИ
<p>Брой лица на един лекар от специалност „Вътрешни болести“</p> <p>Съотношението на лекарите от специалността „Вътрешни болести” към населението показва обхвата и нивото на специализация на предоставяните в областта здравни услуги, предвид високия процент на заболяемост от болести, които имат отношение към тази специалност.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2001-2012 • население/брой специалисти • НСИ
<p>Брой лица на един лекар от специалност „Кардиология“</p> <p>Съотношението на лекарите от специалността „Кардиология” към населението показва обхвата и нивото на специализация на предоставяните в областта здравни услуги, предвид високия процент на смъртност от болести, които имат отношение към тази специалност.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2001-2012 • население/брой специалисти • НСИ
<p>Преминали болни през МБАЛ</p> <p>Индикаторът дава информация за заболяемостта на населението и натовареността на многопрофилните болници за активно лечение (МБАЛ). За целите на изследването обаче този индикатор се използва за измерване на равнището на заболяемост в съответната област –</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2001-2012 • преминали болни през МБАЛ/1000 души от населението • НСИ

колкото по-висока е неговата стойност, толкова по-висока е заболяемостта в тази територия.

Здравноосигурени лица на човек от населението

Относителният дял на здравноосигурените лица от населението показва достъпността на населението до здравни услуги в съответната област, като от него може да се съди индиректно за здравния статус на населението.

- 2001-2012
- %
- НАП

Коефициент на детска смъртност

Коефициентът на детска смъртност показва броя на умрелите деца на възраст до 1 година на всеки 1000 живородени лица през съответната година. Високият коефициент показва както недостатъци в здравната грижа, така и наличието на ниска здравна култура у местното население.

- 2004-2012
- промил (‰)
- НСИ

Околна среда

Индикаторите за околната среда са включени в изследването като част от по-широката група индикатори, описващи степента на развитие на областите от гледна точка на условията за живот в тях, каквито са здравеопазването, образованието и социалната среда.

Индикатори	Период, мерна единица и източник на данните
<p>Емисии на вредни вещества в атмосферата на кв.км територия</p> <p>Емисиите на вредни вещества в атмосферата на кв. км. показват доколко атмосферата в съответната област е замърсена от човешка дейност. За целите на анализа са взети предвид единствено емисиите на въглероден диоксид като най-значителни и в същото време – най-показателни за вредните емисии. Области с високо замърсяване на въздуха са по-малко привлекателни откъм условия за живот.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Последни налични данни за 2010 или 2011 г. • тонове вредни емисии/ кв. км територия • НСИ
<p>Събрани битови отпадъци на човек от обслужваното население</p> <p>Събраните битови отпадъци на човек от обслужваното население е стандартен показател за измерване степента на чистота на околната среда. Тъй като в България отпадъците в много малка степен се рециклират, компостираат или усвояват по друг начин, за целите на изследването е възприето, че колкото по-висок е този показател, толкова по-застрашена е околната среда в съответната област.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2001-2011 • кг/човек/год. • НСИ
<p>Дял на населението в селища с обществена канализация, свързано с пречиствателни станции</p> <p>Наличието на селищни пречиствателни станции предполага по-ниско замърсяване на околната среда с отпадни води, а също и по-високо оползотворяване на водните ресурси в съответната област. Колкото по-голяма част от канализационната мрежа е свързана с пречиствателни станции, толкова по-малък е отрицателният ефект на отпадъчните води върху околната среда.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2009-2011 • % • НСИ
<p>Дял на населението в селища с обществена канализация</p> <p>Индикаторът показва процента от жителите на една област, които живеят в селища с обществена канализация. Степента на разпространение на обществената канализация оказва влияние както върху социалните, така и върху екологичните характеристики на</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2006-2010 • % • НСИ

регионите.

Оценка на гражданите за качеството на околната среда

Индикаторът дава информация за осреднената оценка на гражданите на областта за качеството на околната среда в нея. Субективните очаквания на жителите на областта помагат за допълване на официалните статистически данни за различните аспекти на качеството на околната среда.

- май, 2013
- Оценка 1 до 5
- Анкета сред гражданите

Социална сфера

Индикаторите в група „Социална среда” отразяват качеството на живот. Тази група от индикатори е най-близка до битието на хората и комбинира както обективни индикатори, така и субективната оценка на хората за качеството на живот. Използваните анкетни данни са получени като резултат от провеждането на изследване на ИПИ сред гражданите през май 2013 г.

Индикатори	Период, мерна единица и източник на данните
Престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението Индикаторът представя регистрираните престъпления срещу личността и собствеността, съотнесени към хиляда души от местното население. Официално регистрираните престъпления невинаги представят реалната картина за престъпността в областта, но дават добра основа за оценка и сравнение между отделните региони.	<ul style="list-style-type: none">• 2000-2012• брой престъпления/1000 лица• НСИ, МВР
Полезна жилищна площ на жилищата в градовете и селата Полезната жилищна площ на човек от населението е индикатор, директно обвързан с бита на населението – като такъв има предимно социални аспекти, но е предопределян от икономическите реалности. Индикаторът представлява сума от жилищната и спомагателната площ, както и площта на кухните в кв. м съотнесена към населението на съответната област.	<ul style="list-style-type: none">• 2001-2011• кв.м/човек• НСИ
Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност Това са лица на възраст 0-59 г., живеещи в домакинства, където възрастните са работили по-малко от 20% от техния работен потенциал през изминалата година.	<ul style="list-style-type: none">• 2007-2010• %• НСИ
Процент от населението, живеещо с материални лишения Субективен показател, базиран на въпросници към домакинствата относно конкретни показатели за материални лишения. Показателите са девет, по стандартен европейски въпросник, обвързани със затруднения при покриването на разходи за жилището, притежание на автомобил или перална машина, консумация на месо, ограничения при отоплението и т.н. Лицето се определя като живеещо в материални лишения, ако изпитва лишения по четири от въпросните девет показателя.	<ul style="list-style-type: none">• 2007-2010• %• НСИ
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за областта Това са лица с еквивалентен разполагаем доход под т. нар. линия на бедността, която се определя на 60% от националния (в случая регионален) медианен еквивалентен разполагаем доход. И трите индикатора за бедността са класически показатели, използвани от българската и европейската статистика.	<ul style="list-style-type: none">• 2007-2010• %• НСИ
Оценка на работата на институциите Мнението на местните жители за качеството на дейността на местните институции	<ul style="list-style-type: none">• май 2012,• Оценка 1 до 5• Анкета

(областна администрация, общинска администрация, органи на реда, съдилища и др.) има пряко отражение върху удовлетворението им от живота и нагласите им да останат в областта. Оценките са по скалата: 1 (много ниска оценка) - 5 (отлична оценка).	сред гражданите
Удовлетворение от живота	<ul style="list-style-type: none"> • май 2012, • Оценка 1 до 5 • Анкета сред гражданите
Индикаторът се базира на оценката на гражданите за различни аспекти от социалния им живот като жизнения им стандарт, възможностите им за професионално развитие, образование, здравословен живот в чиста околна среда и др. Оценките са по скалата: 1 (много ниска оценка) - 5 (отлична оценка).	
Брой посещения на театри или кина на човек от средногодишното население	<ul style="list-style-type: none"> • 2009-2012 • бр. посещения / човек • НСИ
Индикаторът показва средногодишния брой на регистрирани посещения в театрите и кината на територията на областта. Данните дават добра представа за един от най-важните аспекти на социалния живот - културата.	

2. Обхват и съдържание на Плана за развитието на Община Стара Загора за периода 2005 - 2013 г.

Общинският план за развитие представлява стратегически документ за развитие на Община Стара Загора за периода 2005 - 2013 г. и е разработен на основание чл. 14 от Закона за регионалното развитие. Планът определя стратегията за развитие на общината в посочения период, съдържа средносрочните цели и приоритетите за развитието на общината, както и финансовите ресурси за реализация на проектите за този период.

Визията за развитието на Община Стара Загора за периода до 2013 г. е: Община Стара Загора – административен, културен и университетски център на Тракия, с развити високотехнологични отрасли на промишлеността и селското стопанство, осигуряващи сигурност, чиста околна среда и висок жизнен стандарт на своите граждани

Основната стратегическа цел на развитие на община Стара Загора за периода 2007-2013 г е била: *Да постигне стабилни високи темпове на икономически растеж и доближаване до средно европейските параметри на жизнената*

Конкретните измерители за постигане на основната цел са:

Икономика – основни показатели	Жизнена среда – основни показатели
<ul style="list-style-type: none"> • Ускорен средногодишен темп (над средния за страната) на нарастване на приходите от продажби (поради отсъствие на статистическа информация за БВП на общинско ниво); Величината на средногодишния темп е препоръчително да е около 10% 	<ul style="list-style-type: none"> • Трайни стандартни параметри на питейната вода (във всички селища);
<ul style="list-style-type: none"> • Ръст на местните и чуждестранни инвестиции “на зелено” и в обновяване/разширяване на съществуващи производства (2004 = 100%) 	<ul style="list-style-type: none"> • Намалено наднормено съдържание на въздушни замърсители в града;
<ul style="list-style-type: none"> • Ръст на местните и чуждестранни инвестиции “на зелено” и в обновяване/разширяване на съществуващи производства (2004 = 100%) 	<ul style="list-style-type: none"> • Трайно премахнати нерегламентирани сметници;

• Ръст на реализирания износ (в стойностно изражение) (2004 = 100%)	• Подобрени общински пътища в лошо състояние и такива без настилка в км (2004 = 100%);
Повишаване коефициента на заетост (2004 = 100%)	• подобрена улична мрежа в лошо състояние в км (2004 = 100%);
• Намаляване равнището на безработица (2004 = 100%)	• Брой стандартни обитавани жилища на 1000 човека (2004 = 100%);

Приоритет 1: Постигане на динамична, конкурентноспособна общинска икономика;

Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж:

М 1: Насърчаване на развитието на устойчиви производствени ядра

М 2 : Създаване на регионални кластери и мрежи

М 3: Подкрепа за развитието на бизнес инфраструктура

М4: Подкрепа за утвърдени фирми-производители от общината

М 5: Повишаване на конкурентноспособността чрез маркетинг, премахване на пречките за инвестиции, координиране на инициативите за икономическо развитие

Цел 2: Създаване на условия и стимулиране на средния и малък бизнес:

М 1: Повишаване информираността на бизнеса за намеренията на местната власт

М2: Дейности на общината в подкрепа на бизнеса

Цел 3: Повишаване качеството на човешкия капитал:

М 1: Подобряване на образователното равнище на работната сила

М 2. Подобряване на обучителната среда

М3: Създаване на връзки между Тракийския университет и пазара на труда

М 4: Създаване на условия за непрекъснато професионално обучение

М5: Изграждане на информационна система за насочване на работната сила

Цел 4: Развитие на селското стопанство като суровинна база на икономиката в региона и заетост в селските райони на общината:

М 1: Повишаване на нивото на научно обслужване и въвеждането на съвременни технологии в селското стопанство

М 2: Изграждане на нови аграрно-производствени структури

М 3: Развитие на регионални кластери

М 4: Доизграждане на тържището за зеленчуци, плодове и цветя

М5: Развитие на малките села от Средногорската яка

Цел 5: Развитие на туризма:

М1. Оползотворяване на потенциалите за развитие на алтернативен туризъм

Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнена среда

Цел 6: Обновяване и изграждане на техническата инфраструктура:

М 1: Общински пътища

М2: Водоснабдяване

М3: Канализация

Цел 7: Трайно подобряване на екологичното състояние на общината:

М 1: Екологичен мониторинг

М 2: Твърди отпадъци

М 3: Енергийна ефективност

Приоритет 3: Постигане на териториален баланс:

Цел 8: Намаляване на диспропорцията между селските райони и града:

М 1: Градско развитие

М 2. Развитие на вторичен опорен център “Маджерито – Загоре”

М 3: Развитие на вторичен опорен център “Калояновец”

М 4. Развитие на вторичен опорен център “Оряховица”

М 5. Развитие на вторичен опорен център “Старозагорски минерални бани”

Приоритет 4: Създаване на общински капацитет:

Цел 9: Увеличаване на местния капацитет:

М 1: Подобряване на координацията и взаимодействието на местната политика

М 2: Създаване на програмен и проектен капацитет

М 3: Междубщински дейности и проекти

М 4: Разширяване на връзките на общината и неправителствения сектор;

Основните **източници за финансиране** на планираните дейности и проекти в ОПР са:

- **национални източници**, включващи средствата на държавното финансиране – републикански бюджет, общински бюджети, от търговски дружества с държавно и общинско участие и финансиране от частни търговски дружества ;
- **средства с източник Европейския съюз** – Структурни фондове и Кохезионен фонд, както и останалите инициативи на Общността;
- **безвъзмездни средства от други източници и донорски програми.**
- **привлечени средства** чрез кредитни инструменти и инвестиционни фондове

Както всички общини, така и община Стара Загора разчита на собствения си капацитет и ресурси за финансиране подготовката на проекти и тяхното съфинансиране. От една страна, това означава при съставянето на годишните бюджетите да се определят приоритети и да се отпускат средства за разработване и съфинансиране на приоритетни проекти. От друга страна това налага възприемане на активна позиция от общината за мобилизиране на ресурси чрез създаване на партньорства както с НПО, така и с частни фирми и/или други общини, т.е. чрез обединяване на средства.

III. ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Стара Загора е втора по брутен вътрешен продукт на човек от населението в страната след столицата. Областта, чийто център е Стара Загора е традиционно със силно производство, което нараства и по време на кризата. Влиянието на кризата не е толкова силно и върху пазара на труда и поради това заетостта се запазва сравнително висока. При инвестициите има някои тревожни тенденции през последните години - разходите за придобиване на дълготрайни

материални активи намаляват чувствително, а преки чуждестранни инвестиции през последните години почти няма.

Пътната инфраструктура в област Стара Загора се подобрява значително през последните години. Основен фактор за това е завършването през 2013 г. на автомагистрала „Тракия”, която свързва столицата София с град Бургас и Южното Черноморие. Макар гъстотата на пътната мрежа да не е сред най-високите в страната, сериозният дял на автомагистрални трасета и първокласни пътища осигурява конкурентно предимство на общината и областта.

Удовлетвореността от живота не е на много високо ниво, като наред с неотменните за страната проблеми със стандарта на живот и работата, замърсяването на въздуха също така води и до неудовлетвореност от околната среда. Въпреки сравнително високите нива на заетост и по-високите доходи данните за бедността са негативни - над 60% живеят в материални лишения, а нивата на неравенство са сред най-високите в страната.

ИКОНОМИКА

Стара Загора е втора по брутен вътрешен продукт на човек от населението в страната след столицата по последни данни от 2010 г. Икономиката на областта нараства и по време на кризата и вече изпреварва област Варна. Коефициентът на заетост на населението на 15 и повече навършени години за 2012 г. е 48,5%. По този показател област Стара Загора е достигнала нивата преди кризата и изпреварва повечето други области. Безработицата през 2012 г. е в рамките на около 7%, равнище, което е сред най-ниските в страната.

Данните за инвестициите чертаят противоречива картина. Претеглени спрямо населението, разходите за придобиване на дълготрайни материални активи и кумулативните преки чуждестранни инвестиции остават сред най-високите в страната за 2011 г., като отчетливо изостават единствено от областите Бургас, Варна, Пловдив и столицата София. В последните години се наблюдава сериозен спад в разходите за придобиване на дълготрайни материални активи, както и минимален приток на нови чуждестранни инвестиции от началото на кризата, което не е характерно за другите относително по-развити области.

Обемът на средствата по подписани договори на Община Стара Загора, финансирани със средства от Оперативните програми на ЕС и други международни програми за периода 2007-2013 г. е съизмерим с водещите общини в България и възлизат на 187 809 000 лева и се очаква да нарастне с още около 35 000 000 лева.

Секторната структура на икономиката е традиционно доминирана от индустрията, като близо 60% от брутната добавена стойност е в този сектор, докато в страната преобладават услугите. Обликът на икономиката се оформя от преработващата индустрия, добивната индустрия, енергетиката, търговията и строителството.

БВП на човек от населението (2010)	9654.00 лв.
Коефициент на безработица (15+) (2012)	7.10%
Коефициент на заетост (15+) (2012)	48.50%
Предприятия на 1 000 души (2011)	43.00
Средногодишен доход на лице от домакинството (2012)	4382.00 лв
Разходи за придобиване на ДМА на човек (2011)	1936.21 лв.
Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовия сектор на човек от средногодишното население (с натрупване) (2011)	1691.47 евро
Изплатени суми по ОП на човек (2012)	69.80 евро

ДАНЪЦИ И АДМИНИСТРАЦИЯ

Местните данъци и такси в Стара Загора са сравнително ниски. Това се отнася както до данъците върху недвижимите имоти на предприятията и тези върху възмездното придобиване на имущество, така и до таксата за битови отпадъци на юридическите лица. В Стара Загора данъкът върху възмездното придобиване на имущество е 1,6%, което е най-ниското ниво спрямо всички останали областни центрове. Таксите за битови отпадъци на юридическите лица в Стара Загора (3‰) също така са ниски за страната. Оценките на бизнеса за работата на институциите и за нивото на корупция са сравнително негативни. По отношение на общинската администрация анкетиранията имат забележки към яснотата на изискванията, скоростта на обслужване и неподкупността на служителите. Нерегламентираните плащания са предимно при обществените поръчки и при получаването на различни разрешения от местната власт.

През последните години се наблюдава развитие на административните услуги, предоставяни от общината Стара Загора. Предоставянето на електронни услуги достига „двустранно взаимодействие“ (трета степен от четири възможни), а работата на едно гише е на отличен етап. Над 40% от анкетиранията споделят, че са използвали електронни услуги през последната година, като това включва получаването на информация, изтеглянето на формуляри и бланки и изпращането им по електронен път до общината.

Оценка на нивото на корупция (2013)	2.91/ 5
Оценка на работата с местната администрация (2013)	2.96/ 5
Качество на електронните услуги (2013)	3.29/ 5
Оценка на работата на съдебната власт (2013)	2.72/ 5
Нерегламентирани плащания (2013)	3.95/ 5
Размер на данъчната ставка върху недвижимите имоти (2013)	1.46‰
Размер на данъчна ставка за данък върху превозните средства (2013)	1.39 лв./kW
Годишен патентен данък за търговия на дребно (2013)	13.71 лв./кв.м
Такса за битови отпадъци (2013)	4.06‰
Размер на данъчна ставка за данъка при възмездно придобиване на имущество (2013)	1.80‰

ИНФРАСТРУКТУРА

Пътната инфраструктура в Стара Загора се подобрява значително през последните години. Основен фактор за това е завършването през 2013 г. на автомагистрала „Тракия“, която свързва столицата София с град Бургас и Южното Черноморие. Макар гъстотата на пътната мрежа да не е сред най-високите в страната, относително по-големият дял на автомагистрални трасета и първокласни пътища осигуряват конкурентно предимство на общината и областта. Състоянието на автомагистралните и на първокласните пътища е много добро, като проблемите са свързани с поддръжката на пътищата от втори и трети клас.

Пътната мрежа осигурява транспортна достъпност от областния център до 45 минути за почти всички общински центрове. Извън това покритие остават общините Раднево, Гълъбово и Братя Даскалови. В процес на строителство е автомагистрала „Марица“, която свързва автомагистрала „Тракия“ с ГКПП Капитан Андреево. Изграждането също ще подпомогне развитието на областта, тъй като ще улесни достъпа не само до Югоизточна България, но и ще подобри свързаността с трафика на хора и товари от и за Турция и Близкия изток. Железопътната мрежа в областта също е фактор за развитието, като гъстотата на железопътните линии е сред най-високата в страната. От проведените полеви проучвания е видно, че фирмите са в по-голяма степен удовлетворени от инфраструктурата за разлика от по-скоро недоволните граждани.

Гъстота на пътната мрежа - сбор от дължина на автомагистралаи, първокласни, второкласни и третокласни пътища (2011)	16.85 км/100 кв.км
Гъстота на железопътната мрежа (2011)	5.09 км/100 кв.км
Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет (2012)	53.37%
Относителен дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използвали интернет през последните 12 месеца (2012)	56.70%
Дял на пътната настилка в добро състояние (2012)	59.00%

ДЕМОГРАФИЯ

Община Стара Загора е с население 160 108 души през 2011 г., като над 70% от тях живеят в градовете. Спадът на населението през последните години се обуславя от устойчивия отрицателен коефициент на естествен прираст (средно около -5 ‰ на година), както и от някои негативни тенденции в миграционните потоци в периода 2007-2011 година. В годините на икономическата криза (най-вече 2010 г.) се наблюдава ръст на изселванията в посока към столицата и към чужбина, но през 2012 г. тези процеси вече са успокоени и механичният прираст отново е положителна величина.

Коефициентите на възрастова зависимост следват негативните за страната тенденции. Населението на 65 и повече години е 1,4 пъти повече от населението до 14 години и почти една трета от населението на 15-64 години. Общият брой на живородени деца за 2013 г. е 1475, от които 772 момчета и 703 момичета. Коефициентът на раждаемост за Стара Загора е 9,4 промила. Общият брой на живородени деца за 2012 г. е 1557, от които 784 момчета и 773 момичета. Коефициентът на раждаемост за Стара Загора е 9,9‰. Данните сочат, че демографските предизвикателства са обвързани със застаряването на населението и устойчиво отрицателния естествен прираст, докато механичният прираст може да се задържи на положителни нива в зависимост от развитието на областната икономика.

Коефициент на възрастова зависимост 65+ към 0-15 (2012)	143.80% >
Коефициент на възрастова зависимост 65+ към 15-64 (2012)	30.68% >
Относителен дял на населението в градовете (2012)	71.74% >
Гъстота на населението към територията на населените места (2012)	1562.90 души/кв.км >
Коефициент на естествен прираст (2012)	-5.80‰ >
Коефициент на механичен прираст (2012)	1.90‰

ОБРАЗОВАНИЕ

През последните десет и повече години в Стара Загора продължава тенденцията на намаляване на броя на учениците, на учителите и на училищата. През последната година се наблюдава тенденция на по-сериозен спад при преподавателите и при училищата. Броят на преподавателите на 1000 ученици е сравнително нисък за страната, което е характерно за областите със сходен профил, тоест със силен областен център. Нетният коефициент на записване (V-VIII клас) нараства през последните години и е сред най-високите в страната. Относителният дял на отпадналите и на второгодишните остава сравнително висок.

Средната оценка от матурата по български език и литература за областта през 2013 г. е сходна с тази за страната - добър (4,27). Процентът на неиздържалите се покачва през последните години, но остава сравнително нисък - близо 4% получават оценки под среден (3). В Стара Загора е разположен Тракийският университет, който е познат със силния си аграрен факултет. Университетът е фактор за привличането на млади хора в общината, като към момента в него се обучават около пет хиляди студенти. Всеки пети на възраст от 25 до 64 години е с висше образование, което е ниско спрямо другите икономически центрове в страната. Липсата на добре подготвени кадри се усеща от бизнеса, което е предизвикателство както пред висшето образование, така и пред професионалните гимназии.

Брой на студентите на 1 000 души (2012)	14.00 студенти
Брой на преподавателите в основно и средно образование на 1 000 ученика (2012)	68.00 учители
Брой на населението на едно училище (2012)	2582.00 души>
Групов нетен коефициент на записване на населението, V-VIII клас (2012)	83.00%
Относителен дял на населението между 25-64 години с висше образование (2012)	20.00%
Напуснали образователната система (2011)	2.00%
Процент на второгодишните (2012)	1.00%
Средни оценки на държавен зрелостен изпит по БЕЛ (2013)	4.00
Процент оценки по БЕЛ под 3,00 (2013)	3.00

ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

На територията на общината има общо 8 болнични заведения -4 многопрофилни и една специализирана болница и 3 профилирани медицински центъра. Специализираната медицинска помощ е концентрирана в град Стара Загора. В областната стратегия за периода 2014-2020 г. е записано, че един от проблемите пред здравеопазването е отдалечеността на периферните общини и селища от мястото на предлагане на медицинска помощ. Въпреки това Стара Загора се отличава с добра осигуреност с ключови медицински специалисти, като съотношението на общопрактикуващите лекари към населението е сред най-добрите в страната. Здравноосигурените в областта през 2012 г. са почти 90%, което представлява висок дял на фона на страната. Постъпилите болни за лечение в многопрофилните болници през 2012 г. са сравнително малко - около 170 души на хиляда.

Коефициентът на детска смъртност намалява чувствително през последните години. Тези данни говорят, че въпреки традиционните за страната недостатъци в здравната система общината стои сравнително добре както по отношение на организацията на здравеопазването, така и по отношение на заболяемостта на населението. Резултатите от анкетите сред гражданите все пак говорят за проблеми с организацията на здравеопазването. Почти всеки четвърти посочва, че му се е налагало да пътува извън общината, за да ползва здравни услуги, като водещата причина, която посочват анкетираните, е липсата на специалисти. Близо всеки трети, ползвал медицински услуги през последните 12 месеца, посочва, че му се е налагало да прави нерегламентирани плащания за здраве.

Здравноосигурени лица (2012)	89.70%
Брой души на един общопрактикуващ лекар (2012)	1291.00
Брой души на един лекар от специалност "Вътрешни болести" (2012)	4790.00
Брой души на един лекар от специалност "Кардиология" (2012)	7032.00
Преминали болни през МБАЛ на 1000 души от населението (2012)	170.40
Коефициент на детска смъртност (2012)	7.70‰
Брой болнични легла в МБАЛ на 1000 души (2012)	4.10

ОКОЛНА СРЕДА

Стара Загора продължава да е най-значимият източник на замърсяване на въздуха в България. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата се увеличават чувствително през годините и са многократно повече спрямо другите области в страната. Причината за това са големите предприятия в енергийния сектор и в тежката промишленост. В областта е изградена съвременна и надеждна система за наблюдение и контрол на околната среда: автоматични измервателни станции, сателитен мониторинг и система за ранно предупреждение, свързана с функционирането на енергийния комплекс „Марица - изток”. Обект на постоянно наблюдение е и военният полигон в село Змеево, но досегашните измервания не доказват вредни емисии от него.

Значим проблем остава замърсяването с фини прахови частици, което се дължи на отоплението с твърди горива и на интензивния трафик в областта. Събраните битови отпадъци са на традиционно ниски нива, макар че в периода 2007-2011 г. се наблюдава леко покачване. Изостава изграждането на съвременно депо за твърди битови отпадъци. На територията на общината има нерегламентирани сметища в селата и в ромските квартали. Над две трети от населението на Стара Загора живее в селища с обществена канализация, като 60% от населението е с достъп до канализация, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води. През 2011 г. бе открита пречиствателна станция за отпадъчни води на град Стара Загора, финансирана с европейски средства, която сериозно подобри показателите .

Дял на населението в селища с обществена канализация (2011)	70.00%
Емисии на вредни вещества в атмосферата (2011)	4873.00 тон/кв.км.
Събрани битови отпадъци на човек от обслужваното население (2011)	349.00 кг./човек/год.
Дял на населението в селища с общ. канализация, свързано с ПСОВ (2011)	60.00%
Оценка на гражданите за качеството на околната среда (2013)	2.00/ 5

Стара Загора се отличава с изключително висок процент на хората, които се поставят в графата на живеещите с материални лишения, които изпитват трудности да посрещнат основни свои нужди. През 2010 г. лицата, живеещи в материални лишения, са 60% от населението, като по-високи стойности се наблюдават единствено в областите Велико Търново и Ловеч. Относителният дял на бедните също се увеличава през последните години, като през 2010 г. над една четвърт от хората попадат под линията на бедността. Тук трябва да се отчете и сравнително високата линия на бедност, която е следствие от по-високите доходи в област Стара Загора спрямо страната. Неравенството също е голямо, като разликата между доходите на най-богатите и на най-бедните 20% от домакинствата е над седем пъти през 2010 година. Анкетите сред гражданите Стара Загора не говорят за висока удовлетвореност от живота в областта.

Удовлетвореността у гражданите е продиктувана предимно от факторите здраве, образование и социален живот. Факторите, които водят до неудовлетвореност, са както обичайните за страната стандарт на живот (доходи), работа и инфраструктура, така и околната среда, която в почти всички други области е положителен фактор. Усещането за сигурност също не допринася много за удовлетвореността от живота, като статистиката също отчита нарастване на престъпленията против личността и против собствеността в областта през последните години. Въпреки това всеки шести анкетиран споделя, че би се преместил на друг място за постоянно местоживееене, което подсказва, че по-добрите възможности за реализация доминират над субективното усещане на гражданите за неудовлетвореност от някои аспекти на живота им.

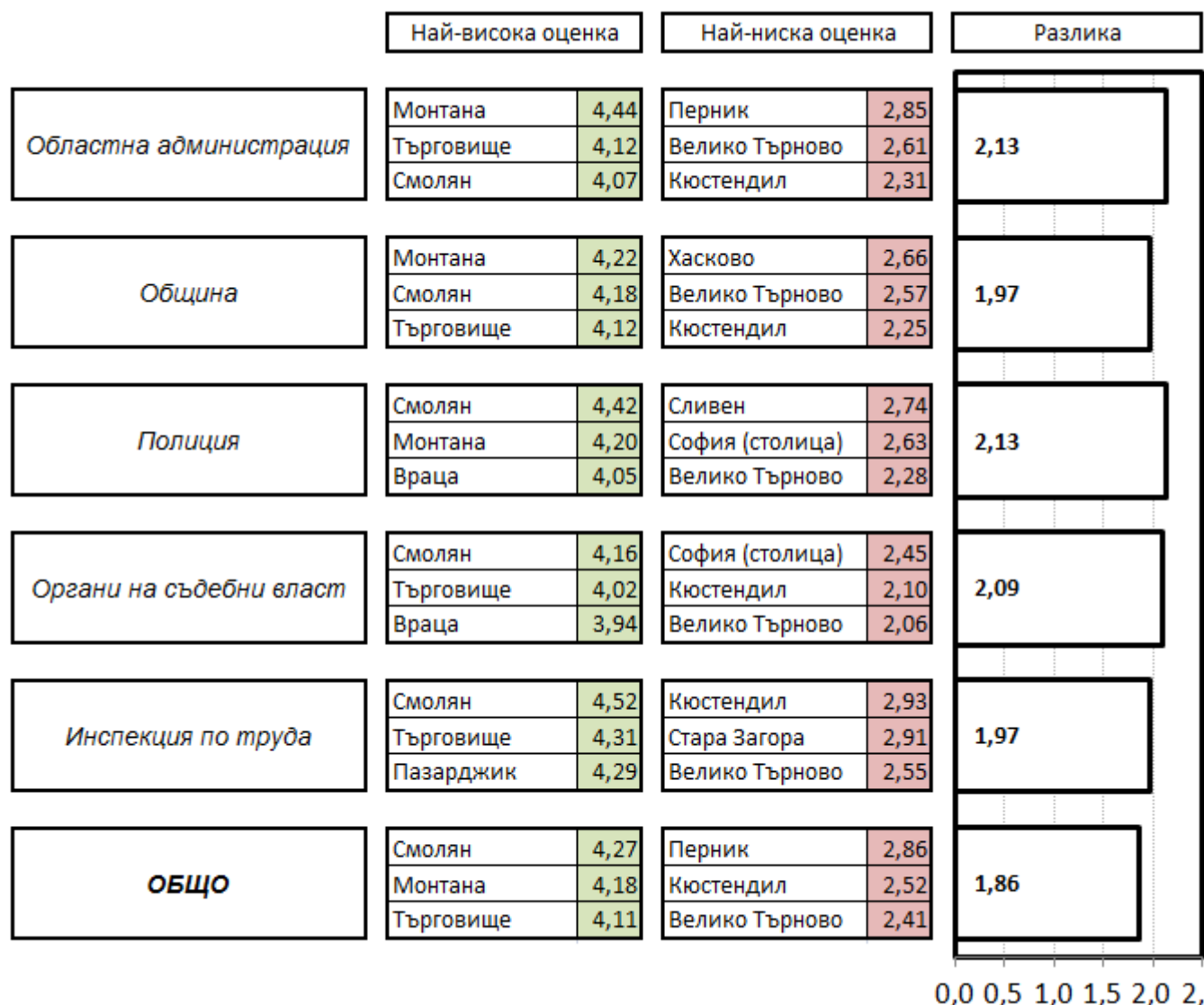
Престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението (2012)	15.00
Полезна площ на жилищата на човек от населението (2011)	29.05кв.м
Лица живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност (2010)	13.40%
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за областта (2010)	26.90%
Процент от населението, живеещо с материални лишения (2010)	60.30%
Оценка за работата на институциите (2013)	2.38/ 5
Удовлетвореност от живота (2013)	3.11/ 5
Брой посещения на театри или кина на човек от средногодишното население (2012)	0.90

Оценка на бизнеса за работата и взаимодействието с администрацията

Оценката на работата и взаимодействието с общинската администрация включва оценка за отзивчивостта на служителите, тяхната квалификация и умения, скоростта на административното обслужване, яснотата на местните изисквания и регулации, и

неподкупността на администрацията като цяло. През 2013 г. цялостната оценка на бизнеса за взаимодействието с местната администрация е по-ниска от тази през 2012 г. – 3,3/5,0 при 3,5/5,0 през миналата година.

Фигура 1: Характеристики на административното обслужване. Най-високо и най-ниско оценени през 2013 г.

РЕЗУЛТАТИ ПО ПРИОРИТЕТИ:

Приоритет 1: Постигане на динамична, конкурентноспособна общинска икономика;	
Цел 1: Повишаване на конкурентноспособността, чрез привличане и задържане на фирми в секторите на растеж:	1,66
Мярка 1: Насърчаване на развитието на устойчиви производствени ядра (високи технологии и динамични производства)	0
Мярка 2 : Създаване на регионални кластери и мрежи	3
Мярка 4: Създаване на условия за утвърдени фирми-производители от общината за изграждане на комплексни търговски обекти с фирмени щандове или на фирмени магазини	2
Цел 2: Създаване на условия и стимулиране развитието на средния и малък бизнес във всички отрасли:	2,5
М 1: Повишаване информираността на бизнеса за намеренията на местната власт по отношение подкрепата на бизнеса и възможностите за финансиране на проекти и програми от европейски фондове и други донори .За това е необходимо:	3
М 2: Дейности на общината в подкрепа на бизнеса	2

Цел 3: Повишаване на качеството на човешкия капитал и съответствието на квалификацията му с пазара на труда	2,5
М 1: Подобряване на образователното равнище на работната сила съобразно потребностите на инвеститорите и икономиката	1
М 2: Подобряване на обучителната среда за осъществяване на преход към информационно общество	2
М 3: Създаване на връзки между Тракийския университет и пазара на труда	2
М 4: Създаване на условия за непрекъснато професионално обучение с цел повишаване адаптивността на работната сила към потребностите на икономиката и инвестиционния процес	2
М 5: Изграждане на информационна система за търсената от инвеститорите работна сила и съответно предлаганите специалисти	0
Цел 4: Развитие на селското стопанство като суровинна база на икономиката в региона и заетост в селските райони на общината	1,4
М 1: Създаване на условия за повишаване на нивото на научно обслужване и въвеждането на съвременни технологии на производство в селското стопанство	1
М 2: Създаване на условия за изграждане на нови аграрно-производствени структури на базата на частно фермерство от европейски тип	1
М 3: Стимулиране на вертикалните интеграционни процеси между интензивните производства и съответните преработващи единици с цел затваряне на веригата “земя - краен продукт” и развитие на регионални кластери;	0
М 4: Доизграждане на тържището за зеленчуци, плодове и цветя	3
М 5: Развитие на малките села от Средногорската яка чрез създаване на алтернативна заетост и изграждане на инфраструктура за задържане на населението	2
Цел 5: Развитие на туризъм	2,33
М 1. Оползотворяване на потенциалите за развитие на алтернативен туризъм	3
М 2: Водоснабдяване – рехабилитация на водопроводната мрежа, непрекъснато водоподаване и гарантирано качество на водата:	2
М 3: Канализация – изграждане на пречиствателна станция за отпадни води, доизграждане на канализационната мрежа	2
Цел 7: Трайно подобряване на екологичното състояние на общината:	1
М 3: Енергийна ефективност	1
Приоритет 3: Постигане на териториален баланс:	1
Цел 8: Намаляване на диспропорцията между селските райони и града:	1
М 1: Градско развитие	1
М 2. Развитие на вторичен опорен център “Маджерито – Загоре”	0
М 3: Развитие на вторичен опорен център “Калояновец”	0
М 4. Развитие на вторичен опорен център “Оряховица”	1
М 5. Развитие на вторичен опорен център “Старозагорски минерални бани”	3
Приоритет 4: Създаване на общински капацитет:	3
Цел 9: Увеличаване на местния капацитет:	3
М 1: Подобряване на координацията и взаимодействието на местната политика	3
М 2: Създаване на програмен и проектен капацитет	3
М 3: Междуобщински дейности и проекти	3
М 4: Разширяване на връзките на общината и неправителствения сектор;	3

БЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ

Ръководството на община Стара Загора се състои от кмет, секретар и 3 заместник кметове с ресори:

- „Строителство, архитектура и градоустройство”
- „Общинска собственост, стопанска политика, транспорт и екология” и
- „Хуманитарни дейности”.

Кметът на общината пряко отговаря за отдел „Опазване на обществения ред и управление при кризи“, финансите, устойчивото развитие и евроинтеграцията. На прякото му подчинение са

също звено „Вътрешен одит” и финансовите контролори. Секретарят – за човешките ресурси и административното обслужване на гражданите.

В 17 от селата в община Стара Загора имат избрани кметове, а в останалите 34 работят назначени кметски наместници.

Общинска администрация се състои от 8 дирекции и 23 отдела /Структура на общинска администрация Стара Загора, 2013 г./ с напълно окомплектован състав. Общият брой на служителите е 332. Всички те отговарят на образователните и квалификационни изисквания за своите позиции и по образование се разпределят както следва:

- Висше - 203
- Средно - 128
- Основно - 1

Към общинска администрация са създадени 13 звена с общ брой служители 480 /само звената към дейностите към Общинска администрация, без отрасловите/.

Обслужващите звена са както следва:

- „Озеленяване и комунални дейности”
- „Чистота”
- „Гробищен парк”
- „Стопанисване и поддръжка на общински имоти и вещи”
- „Инвеститорски контрол”
- „Жилищен фонд”
- „Наеми и рекламна дейност”
- „Общински пазари”
- „Градска мобилност”
- „Автогара и транспортно обслужване”
- „Инспекторат”
- „Общинска охрана”
- „Спорт за всички и спортни дейности”

Структурата на общинска администрация, разпределението на дейностите и отговорностите на екипа на кмета и служителите на всички нива на общинска администрация са съобразени с потребностите на общността, наличните човешки ресурси и капацитет за предоставяне на качествени услуги на гражданите, осигуряване на благоприятна бизнес среда и добри условия на живот в населените места.

За съжаление, независимо от добрия транспортен достъп, поради обезлюдяването на малките населени места и ограничените финансови ресурси, се наблюдава все по-голяма концентрация на услугите в града. Голяма част от тях са с малък брой, застаряващо население, където няма училища, детски градини и ясли, а общопрактикуващите лекари посещават селата периодично. Това води до допълнителното им обезлюдяване, а там, където има новозаселващи се в близките до града села, те не се приобщават към местната общност.

Твърде често у кметовете и кметските наместници на малките населени места липсва мотивация и експертиза за предприемане на инициативи за привличане на финансови средства, бизнес, задържане на живеещите в селата. Поради ограничените възможности за финансиране, те рядко биват включвани в обучения.

Една от причините за по-ниската активност на кметовете и кметските наместници е ограничените възможности за финансиране на местни инициативи, включително изключване на селата от община Стара Загора от обхвата на Програма за развитие на селските райони. Въпреки това, благодарение на предоставяните възможности чрез различни национални фондове и програми като ПУДООС, фонд „Социална закрила“ и други, кметове и кметски наместници, училища и читалища започват да инициират дейности и проекти за подобряване на жизнената среда в малките населени места. Тези инициативи са особено важни за натрупване на опит в очакване на по-големите възможности, които ще им бъдат предоставени през предстоящия програмен период.

Независимо от ежегодния преглед и набелязване на потребностите на общинските служители от обучение в рамките на атестационния процес, поради липса на целеви средства от 2008 г. през последните 5 години са провеждани ограничен брой обучения, наложили се от настъпила съществена промяна в нормативната уредба. През този период е осъществявано задължителното обучение на новоназначени държавни служители и ръководители по Закона за държавния служител.

През този период са търсени и възможности за включване на служители в безплатни обучения и семинари, организирани от различни обучаващи организации по Европейски проекти и програми.

Независимо от кого се осъществяват обученията на служителите, обаче, те се планират по-скоро при отчитане на приоритетите, настоящите и по-рядко бъдещи дейности и проекти на съответните дирекции, отколкото се съобразяват със стратегическите цели за развитие на общината в дългосрочен план.

През 2012 г. община Стара Загора кандидатства за финансиране на проект „Обучение на служителите в Община Стара Загора за повишаване на административния капацитет" на стойност 87 904 лв. пред ОП „Административен капацитет“. По него през периода 2013 – 2014 година ще се проведат различни обучения в зависимост от потребностите за повишаване квалификацията и мотивацията на служителите на администрацията. Всички служители, включително кметове и кметски наместници ще преминават специализирани курсове за повишаване на компютърните умения, работа със специализирани програмни продукти, лидерски умения, екипна ефективност, управление на стреса и времето, социални отношения и справяне с конфликти и др.

Дирекция „Устойчиво развитие и евроинтеграция“ играе ключова роля при подготовката, изпълнението и отчитането на проектите, финансирани с европейски средства през оперативните програми. Екипът се състои от 12 души, 9 от които са пряко ангажирани в подготовката или изпълнението на проекти. Част от проектните предложения на общината се подготвят от външни консултанти, които работят в контакт с експертите от дирекцията. В същото време е налице изграден капацитет за подготовка и работа по проекти извън дирекция УРЕ в отдели като "Здравеопазване и социални дейности", „Култура и туризъм“, "Инвестиции и управление на проекти". Натрупаният в дирекция "Финанси, бюджет и счетоводни дейности" опит е от голямо значение за осигуряване добро управление на средствата в условията на изпълнение на множество големи проекти, както и за управление и отчитане на средствата по всеки отделен проект. Не е достатъчна, обаче, комуникацията между дирекции и отдели при идентифициране на потребностите, понякога отговорностите, свързани с подготовка на проектно предложение, по което водеща е една дирекция, се приема като „външна задача“ от останалите.

ГРАЖДАНСКИ СЕКТОР

Гражданското общество в община Стара Загора има изградени здрави традиции. В общината има регистрирани над 150 сдружения с нестопанска цел, работещи в различни сфери. Многобройни са училищните настоятелства и тези на детски градини. През последните години читалищата все повече разнообразяват своята дейност и търсят пътища за финансиране на своите инициативи чрез кандидатстване с проекти към национални и международни програми. По-долу са изброени областите, в които най-често работят НПО в община Стара Загора:

- Разработване на политики, местно и регионално развитие, подкрепа на бизнеса;
- Култура;
- Образование;
- Здравеопазване;
- Околна среда;
- Демокрация и гражданско участие;
- Човешки права и равнопоставеност;

- Читалища;
- Училищни настоятелства;
- Браншови сдружения и др.

Голяма част от гражданските структури участват активно както при определяне на приоритетите за развитие на общината, така и във формирането на политики в различни сфери от живота на общността. Обединеният НПО сектор установи трайно партньорство и съвместно с представители на Общинския съвет и администрацията през 2006 г. беше подготвена и приета първата „Наредба за условията и реда за финансово подпомагане на НПО, кметства и сдружения на граждани“ за съфинансиране на спечелени проекти. Подготвят се и се реализират в партньорство проекти и различни инициативи както от неправителствени организации, така и от общинска и областна управа в партньорство с представители на гражданския сектор.

В общината работят организации, наложили се на национално ниво със своя опит и експертиза в различни сфери на обществения живот и готови да подкрепят местната управа в усилията ѝ за местно развитие:

- В подкрепа на бизнеса – АРИР, ТПП и др.;
- Екология – Екоцентър, Земя завинаги и др.;
- Младежки дейности – Младежки общински съвет, Различният поглед и др.;
- Социална сфера – Самаряни, Алтернатива 55 и др.;

Изграденото през годините трайно партньорство между АРИР и ТПП осигурява на общината надежден съюзник при реализиране на съвместни дейности в подкрепа на бизнеса, местното и регионално развитие. Общественият дарителски фонд играе свързваща роля в усилията на НПО сектора, гражданите и местната управа за обединяване на ресурсите в общността за реализиране на полезни инициативи.

В същото време, и тук се наблюдава характерната за страната тенденция за „преливане“ на придобили знания и опит в общинска администрация и неправителствения сектор експерти към частния сектор поради разлика в заплащането. Още по-тревожно е, обаче „изтичането“ на експерти от община Стара Загора към София и извън страната. Все повече от завършващите средно образование млади хора се стремят към продължаване на обучението си в чужбина с ясната нагласа за професионална реализация извън България.

Селските читалища остават едни от структурите, носители на информация и потенциал за развитие в най-малките населени места. В община Стара Загора има 59 читалища като 49 от тях са в селата. В 6 населени места /Воденичарово, Колена, Ловец, Люляк, Пъстрово и Християново/, обаче няма читалища, независимо, че половината са с население между 150 и 400 души. Трябва да се мисли и за необходимостта от нови попълнения, тъй като болшинството от работещите там са в пенсионна възраст. Ако се успее да се привлекат млади хора, читалищата могат да станат не само привлекателен център и „връзка със света“, но и генератор на идеи и изпълнение на проекти за развитие на местната общност. Стъпки в тази посока се правят под методическото ръководство на Регионална библиотека „Захарий Княжески“ и с партньорството на Областен информационен център – Стара Загора, който систематически работи с представителите на читалища за повишаване на техния капацитет и ги подпомага в стремежа им за привличане на средства за дейности чрез проекти.

ДРУГИ МЕСТНИ КЛЮЧОВИ ПАРТНЬОРИ

Със своята ангажираност и активни позиции при идентифициране на приоритетите на местната общност и намиране на верните пътища за тяхното постигане, Тракийски университет е надежден партньор на общината, бизнеса и неправителствения сектор. Преподавателите в Стопански факултет на университета са ценен ресурс и с готовност участват в разработването на политики в сферата на местното развитие. Учебното заведение е притегателен център за млади хора в Стара Загора и източник на обучени кадри в различни сфери на икономиката и обществения живот. Все още има какво да се желае, обаче, в пълноценното използване на този ценен ресурс за общината.

Цenen ресурс за местното развитие и разрешаване на съществуващи проблеми е поддържането на непрекъснат контакт с регионалните структури на държавни институции, работещи на територията на област Стара Загора - дирекции „Бюро по труда“, РЗИ, РИОСВ, РИО, РДВР и други. Не само установените добри отношения с тях, а и по-пълноценното постоянно сътрудничество би допринесло още повече при изпълнение отговорностите на двете страни.

Имайки предвид ограничените ресурси в условията на сериозна икономическа криза, в която се намира страната, от решаващо значение е изграждането на проектен капацитет у читалища, болници, представители на бизнеса и други потенциални бенефициенти. Липсва, обаче, достатъчен опит в местната общност за привличане и управление на средства за реализиране на проекти, финансирани от Европейските и национални фондове. Училищата работят преди всичко по национални програми и по проекти на Министерството на образованието и науката, финансирани по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ като „Успех“, например. Този „ограничен“ опит, обаче, не им дава необходимите знания и умения за самостоятелно кандидатстване и преди всичко управление и отчитане на по-големи проекти. Все още малко учебни заведения работят по Европейски хоризонтални и секторни програми като „Леонардо да Винчи“, „Еразмус“, „Грюндвиг“, „Коменски“, „Учене през целия живот“ и то преди всичко по покана на партньори от други страни.

Въпреки голямата концентрация на бизнес в Стара Загора, не са много фирмите, изпълняващи проекти по ОП „Конкурентоспособност на българската икономика и ОП „Развитие на човешките ресурси“. У голяма част от малките фирми липсва човешки и финансов ресурс да се справят с разработване, финансиране на дейностите, управление и отчитане на проекти. Усложнените процедури, огромната документация, забавянето процедиране и възстановяване на средствата са другата част от причините за сравнително слабия интерес към тази иначе добра възможност за привличане на безвъзмездни средства за развитие на бизнеса. В същото време фирмите реализират свои проекти със собствени и заемни средства. Има какво да се желае и в партньорските отношения с местната власт, която често просто търси финансиране за свои инициативи без да се стреми към пълноценно сътрудничество и ПЧП, а бизнесът често проявява интерес само към дейности, от които има пряка полза.

В таблица.7.2 са дадени изпълнени и в процес на реализация проекти в община Стара Загора, финансирани по оперативните програми към април 2013 г.

Таблица.7.1 Изпълнени и в процес на реализация проекти в община Стара Загора, финансирани по оперативните програми към април 2013 г.

ОПРР	11	1	-	1	-
ОПОС	2	-	-	-	-
ОПРЧР	1	4	23	1	3
ОПКБИ	-	-	55 /от които 10 прекратени/	-	-
ОПАК	3	-	-	-	-
ОПТП	1	-	-	-	-

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на Европейския съюз в България /01.06.2013 г./

ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗИРАНЕТО НА УПРАВЛЕНИЕТО И АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ

Идентифицирани проблеми на управлението

- „Преливане“ на експерти от общинска администрация и неправителствения сектор в частния сектор поради разлика в заплащането;
- Поради липса на средства и изградена система за обучение на кметовете и кметските наместници на малките населени места, съществува недостиг на експертиза и инициатива за предприемане на инициативи за привличане на финансови средства, бизнес, задържане на живеещите в селата.

Идентифицирани потенциали

- Наличие на наложили се на местно, национално и регионално ниво НПО, притежаващи експертиза в конкретни сфери и готови да подкрепят местната управа в усилията ѝ за местно развитие:
 - В подкрепа на бизнеса – АРИР, ТПП и др.;
 - В сферата на екологията – Екоцентър, Земя завинаги и др.;
 - Младежки дейности – Младежки общински съвет, „Различният поглед” и др.;
 - Социална сфера – Самаряни, Алтернатива 55 и др.;
 - Общо развитие – Обществен дарителски фонд и т.н.
 - Създадени традиции в реализиране на съвместни дейности и откликване на обществени инициативи от НПО сектора;
 - Изградено трайно партньорство между АРИР и ТПП – съвместни дейности и общи инициативи за партньорски действия с общината;
 - Наличие на изграден капацитет за работа по проекти извън дирекция УРЕ в някои дирекции и отдели на общинска администрация: отдел „Здравеопазване и социални дейности”, отдел „Култура и туризъм”, отдел „Инвестиции и управление на проекти”, дирекция „Финанси, бюджет и счетоводни дейности”. Последното е особено важно за професионалното подготвяне и управление на проектите, а натрупаният опит в дирекция „Финанси, бюджет и счетоводни дейности” осигурява добро управление на средствата в условията на изгъланение на множество големи проекти, както и управлението и отчитането на средствата по всеки отделен проект.
 - Добро партньорство между местната управа и местните и регионални структури на държавни институции – дирекции „Бюро по труда”, РЗИ, РИОСВ, Регионален инспекторат по образованието и привличането им за съвместна работа при решаване на местни проблеми;
 - Активна позиция на Тракийски университет и използване експертизата на университета;
 - Изградено партньорство между ОИЦ и НПО сектора и активно включване в съвместни инициативи;
 - Установено партньорство между ОИЦ и читалищата от общината в помощ на местни инициативи и привличане на ресурси за развитие на малките населени места.

IV. СТЕПЕН НА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА ОПР

Количествените индикатори, които използвахме за измерване степента на постигане на целине са:

- Ø Брутен вътрешен продукт [БВП] на човек от населението;
- Ø Темп на нарастване на БВП и БВП на човек от населението;
- Ø Равнище на заетост: общо, мъже, жени;
- Ø Равнище на безработица: общо, мъже, жени, младежи;
- Ø Равнище на доходите.

Индикаторите за изпълнение на целите на ОПР са разгледани и в контекста на целевите стойности, определени в *Националната стратегическа референтна рамка 2007-2013 г.*

<i>Индикатор</i>	<i>НСРР 2007-2013</i>	<i>ОПР 2007-2013</i>
БВП на човек от населението	51,2%	
Средногодишен темп на растеж на БВП	5,73%	
Равнище на заетост на населението между 15-64 навършени години	64%	
Безработица (възраст 15+)	7%	

Данните за всички индикатори са с надеждно качество, тъй като се събират от НСИ, съгласно методология, хармонизирана с ЕВРОСТАТ и позволяват да бъде анализирано развитието на страната на макроикономическо ниво, включително и неговите регионални измерения.

V. ЕФЕКТИВНОСТ И ЕФИКАСНОСТ НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ РЕСУРСИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОПР

1. Ресурси за изпълнение на ОПР

В ОПР икономически и финансови механизми са посочени общо по източници:

- Общинския бюджет, в т.ч. чрез капиталовите разходи за периода 2007-2013 г.;
- Предприсъединителни инструменти на ЕС (2005-2006);
- Структурните и Кохезионния фонд (2007-2015), основно чрез ОПРР и другите оперативни програми, съфинансирани от ЕС, както и *програмите по цел 3 „Европейско териториално сътрудничество“*;
- Държавния бюджет;
- Частни финансови ресурси (местни физически и юридически лица, граждански организации и др.).

ОПР не определя конкретен размер на финансовите ресурси, тъй като не е изготвена индикативни финансови таблици .

Пряко отношение за осъществяване на мерки, допринасящи за изпълнението на ОПР имат ОПРР, ОПОС, ОПРЧР, ОПРКБИ, ОПТ, ОПАК, както и ОПТП, макар и да нямат регионално разпределение на ресурсите.

През изтичащия програмен период като водеща организация или партньор община Стара Загора изпълнява или е реализирала над 40 проекта, финансирани по оперативни и други национални програми, програми на ЕС, както и такива на други донори – таблица.....

Със създаването на Областен информационен център в рамките на проект „Изграждане на Областен информационен център – Стара Загора“, изпълняван от община Стара Загора и финансиран по Оперативна програма „Техническа помощ“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие, се сформира екип от експерти със знания и богат опит в разработване, управление и отчитане на проекти, финансирани с европейски средства. Членовете на екипа предоставят информация и консултации на потенциални бенефициенти от цялата област – общини, бизнес, НПО, училища, читалища, физически лица, общински и държавни институции с право да кандидатстват за финансиране.

„Рамкирането“ на дейността на ОИЦ в тези граници не дава възможност да се използва пълния капацитет на екипа и очакването е през следващия програмен период да се разшири обхвата на дейността на тези центрове, за да бъдат максимално полезни в използването на средствата от Европейския съюз за местното и регионално развитие.

Община Стара Загора, като Бенефициент по Оперативните програми на ЕС за периода 2007-2013 г. има сключени **общо 16 договора, на обща стойност 108 399 827 лева**, които са изпълнени или в процес на изпълнение.

Таблица за проектите, в които община Стара Загора е Бенефициент по ОП на ЕС

№	Бенефициент	Наименование на проект	Обща Стойност	БФП	Изплатени	Статус
1	Стара Загора	Помощ в дома за лица с увреждания в Община Стара Загора	235 602,73	235 602,73	47 120,54	В процес на изпълнение
2	Стара Загора	Обучение на служителите в Община Стара Загора за повишаване на административния капацитет	87 904,28	87 904,28	17 580,86	Регистриран
3	Стара Загора	Община Стара Загора - за по-добро административно обслужване чрез Електронно правителство	971 898,47	971 898,47	956 075,47	Приключен
4	Стара Загора	За децата на Стара Загора - с отговорност и любов	4 628 058,99	4 628 058,99	4 870 780,08	Приключен
5	Стара Загора	„Деинституционализация на деца в риск посредством изграждане на центрове за настаняване от семеен тип в Община Стара Загора“	4 751 950,14	4 751 950,14	1 663 182,55	Регистриран
6	Стара Загора	Модернизирание на отделение по лъчелечение към „Комплексен онкологичен център - Стара Загора“	6 657 861,78	6 347 152,91	2 578 442,07	Регистриран
7	Стара Загора	Подобряване физическата и жизнена среда на квартал "Железник", град Стара Загора	2 900 679,36	2 900 679,36	4 048 612,23	Приключен
8	Стара Загора	Подготовка на Интегриран план за градско възстановяване и развитие за град Стара Загора	780 450,00	770 053,16	453 561,29	Регистриран
9	Стара Загора	„Зелена и достъпна градска среда за жителите на Стара Загора“	9 401 071,75	4 990 685,25	0,00	Регистриран
10	Стара Загора	"Модернизация и развитие на устойчив градски транспорт за град Стара Загора"	28 903 502,82	24 643 458,00	0,00	Регистриран

11	Стара Загора	Реконструкция и рехабилитация на път IV 66037 село Калояновец - село Ловец	2 167 980,11	2 155 743,52	2 395 153,70	Приключен
12	Стара Загора	"Превръщане на културно-исторически паметници от античния период на Стара Загора в туристическа атракция"	4 281 941,66	4 075 887,52	2 415 703,80	В процес на изпълнение
13	Стара Загора	"Електронна платформа за обмен на добри практики и развитие на регионален туризъм"	225 547,05	225 547,05	225 547,05	Приключен
14	Стара Загора	"Създаване на проектна готовност за кандидатстване на Община Стара Загора по Оперативна Програма Регионално Развитие за периода 2014-2020г."	1 500 000,00	1 500 000,00	0,00	Регистриран
15	Обл. Стара Загора	ИЗГРАЖДАНЕ НА ОБЛАСТЕН ИНФОРМАЦИОНЕН ЦЕНТЪР СТАРА ЗАГОРА	505 796,17	505 796,17	364 201,69	В процес на изпълнение
16	Стара Загора	Интегриран воден проект за Стара Загора	40 399 581,97	39 167 394,72	7 833 478,94	В процес на изпълнение
—						

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България - публична част

Таблица за Бюджет на Община Стара Загора за периода 2007 -2013

Наименование	бюджет 2007 - 2013 г.	
	план	изпълнение
ПРИХОДИ		
А.Приходи за държавни дейности	317037647	277396246
Б.Общински приходи	277643303	225492430
Всичко приходи	594680950	502888676
РАЗХОДИ		
А.Държавно делегирани дейности	338306569	268441129
Б.Общински дейности	298820043	213962217
10.Капиталови разходи	133988755	74924679
Всичко разходи	637126612	482403346

Общинските публични инвестиции, подкрепяни от предприєдинителните и структурните инструменти на ЕС, са определени като основата за осъществяване на Общинската политика за развитие и за привличане на други ресурси – национални, частни, обществени, и ще осигури тяхното целенасочено, организирано използване.

За мерките, реализирани със средства от бюджета на общината, държавния бюджет и свързани с политиката за регионално развитие, в периода 2007-2013 г. липсва систематизирана информация, която да позволява тяхното обвързване с целите и приоритетите на ОПР.

2. Концентрация на ресурсите

Концентрацията на ресурсите за изпълнението на ОПР е разгледана в няколко аспекта – по приоритети и по оперативни програми. Отчетени са договорените, към м. октомври 2013 г. средства по оперативните програми, съфинансирани от ЕС (вкл. ресурсите за техническа помощ)

1. По приоритети: Най-голяма е концентрацията на договорените средства за Приоритет 2С най-голяма абсолютна стойност са изплатените средства по *Приоритет 2* и *Приоритет 3* Най-нисък е дела на усвояване по *Приоритет 1* на ОПР.
2. Разпределението на договорените средства по Оперативните програми:

Проекти в които община Стара Загора е участвала през изтичащият програмен период /2007-2013/

Донор/финансираща структура	Брой про-екти	Обща стойност на проектите	Бележки
ОПРР	11	154 548 512	Водеца организация по 1 проект
ОПОС	2	92 417 329	Водеца организация по 1 проект
ОПРЧР	1	143 183	-
ОПАК	2	1 172 830	-
ОПТП	1	505 796	-
Фонд за градско развитие, инициатива „Джесика“	1	2 700 000	-
ПРСР	1	576 498	-
ФАР	1	1 600 000	-
Програма „Красива България“	7	1 670 133	-
Национален доверителен екофонд	1	2 395 781	-
Международен фонд „Козлодуй“	5	5 163 043	-
Световната банка за възстановяване и развитие, МТСП	1	1 804 189	-
Национални програми на МТСП	3	685 246	-
Други европейски програми			
• Младежта в действие	3	-	Партньор по проекта /3/
• Леонардо да Винчи			
• ИНТЕРРЕГ IV С			
Участие в проекти с бенефициенти на национално ниво			
• МОН /ОПРЧР/	-	-	-
• МРРБ „Енергийна ефективност на българските домове“ /ОПРР/			
Проекти на етап оценка:			
• Програма „Европа за гражданите“ /партньор/	-	-	-
• ОПРР /1 500 000 лв/			

4. Ефикасност на изпълнението на ОПР

Предвид етапа на реализация на редица проекти по оперативните програми, съфинансирани от ЕС и представените данни, е рано за цялостна оценка на ефикасността на изпълнението на ОПР. Данните показва тенденция за концентрация на финансовите ресурси за изпълнение на мерки и дейности, свързани с *Приоритети 2* на ОПР, в чийто обхват попадат основните инфраструктурни проекти, като и тези свързани с опазването на околната среда и градското развитие. В този смисъл на договорените финансови ресурси, може да се очаква постигане на висока степен на ефикасност на изпълнението.

VI. ОЦЕНКА И ПРЕПОРЪКИ

В раздел „Наблюдение и оценка” на ОПР е разписано, че „в основата на ефективното наблюдение и оценка на Общинския план за развитие е разработването на единна и добре балансирана система от качествени и количествени индикатори”.

Текстът от ОПР е в съответствие с „Методическите указания за разработване на общински планове за развитие” от 2004 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Това е задължение на постоянна работна група, която трябва да утвърди система от индикатори за наблюдение и оценка, с цел ежегоден отчет и анализ на заложените в системата индикатори, които ще позволява своевременно назначаване на оценка и корекции на Плана при необходимост, в случай че стойностите на индикаторите, заложи в системата не следват очаквания си ход, както и като подготовка за провеждането на междинна и последваща оценка. Такава работна група не е създадена и няма разработена система от индикатори, поради което не е възможно проследяването на динамиката на промените в периодика, на базата на сравняване на определени величини. В ОПР (2007-2013 г.) са формулирани единствено основните целеви индикатори за изпълнение на заложените в Плана за развитие на Община Стара Загора цели. За заложените индикатори е поискана официална информация от Териториално статистическо бюро Стара Загора и ВиК Стара Загора, тъй като Община Стара Загора не разполага с такава. Поради тази причина, Последващата оценката постави едно методологично предизвикателство: да се измери специфичният ефект от Плана, т.е. **да се намери количествената разлика** между реалната ситуация и положението, което би било налице, ако Плана не е бил приложен. Редица теми, изложени по повод оценката на въздействието, Предварителната оценка или Междинната оценка, се отнасят и до Последващата оценка.

Сред тях са:

- Централното място, което заема оценката на въздействията в Последващата оценка.
- Ключовата роля на спецификациите на отделните по-мащабни проекти.
- Техниките за анализ.
- Видът на Доклада за оценката.

Основният метод за извършване на Последваща оценка, принципно е **контролираният експеримент**. За него е нужно:

- Посредством жребий, да се съставят две еквивалентни извадки от общностни групи.
- Да се разглежда статуса на тези групи преди, по време, и след прилагането на Плана за развитие.
- Да бъдат направени статистически измервания и тестове, които позволяват оценката на чистия ефект от изпълнението на ОПР.

Този метод обаче среща известни ограничения и значителни трудности:

- Ефектите, които се измерват, трябва да са специфични и целенасочени (да засягат единствено ситуацията на ясно определени единици. Например: образование, социална сфера).
- Необходимо е да се създаде хипотетична ситуация.
- Това поставя практически, и понякога, етични проблеми.
- Изисква време и значителни средства.
- Резултатите от експеримента не винаги са всеобщо приложими.

В конкретния случай, поради липсата на предварително разработена система от индикатори, компромисният вариант е прилагане, като **метод за оценяване, на мултикритериен анализ**.

Той позволява да се оцени Плана, на базата на сбор от критерии, които имат различна относителна тежест и значение в общия бал. Тук проблемът е, как точно да се комбинират тези критерии и тяхното квантифициране при оценката. Основното за метода е, определянето на най-точните критерии и комбинирането на теглото им, за да се осъществи най-прецизната оценка на Плана, особено като се има предвид, че за всеки отделен проект тежестта на критериите е различна. Мултикритерийният анализ, на основата на устойчивостни количествени и качествени показатели (констатации) дава възможност да се дефинират необходимите **индикатори за резултат и въздействие**. За целта се въвежда категорията „устойностена констатация” по четиристепенна скала за оценка: 0 - не; 1 - почти не; 2 - почти да; 3 – да. Базата за сравнение на измерванията, са определените максимални варианти на постижение за всяко обстоятелство (критерий), преформулирани, като 3 перманентни оценъчни въпроси за устойчивостяване на констатациите по тях. Най-голямата възможна оценка за всеки отделен критерий е 9. При стойност между 7 или 9, критерият за постижение отговаря на изискванията, между 6 и 4 - се счита за частично непокриващ изискванията, а под 4 – напълно.

За целите на Последващата оценка, са избрани 8 критерия за отчитане постиженията на ОПР:

- ✓ *Единство на плановия процес.*
- ✓ *Равномерност на предприетите действия.*
- ✓ *Финансово управление.*
- ✓ *Приложимост на ОПР.*
- ✓ *Осъществяване на наблюдение и контрол по изпълнението. ■ Партньорство и взаимодействие.*
- ✓ *Публичност и прозрачност.*
- ✓ *Капацитет за изпълнението на ОПР.*

При осем критерия, общата максимална оценка за изпълнението на ОПР е 72, в толеранса 49-71 е добра, между 25 и 48 - задоволителна, а от 24 надолу – лоша.

Механизъм на изготвяне на оценката. Като цяло, идеята на Последващата оценка за изпълнението на Плана за развитие е да обобщи с изводи, преди всичко за качество на процеса, какви са постиженията, на основата на придобитите ползи (резултати) от предприетите действия и получените ефекти (въздействия) от реализираните цели, довели до промяна в живота на местната общност. Тази оценка преминава през устойчивостяване на 24 констатации по ключови въпроси, свързани с избраните 8 критерия, които сумарно дават крайните отговори за:

- ✓ *Оценка на динамиката на изпълнение на ОПР въз основа на регламентиранияте индикатори.*
- ✓ *Оценка на постигнатите резултати от изпълнението на ОПР и Програмата;*
- ✓ *Оценка на степента на постигане на целите.*
- ✓ *Оценка на използваните финансови ресурси и процедурите по управление и наблюдение.*
- ✓ *Изводи и препоръки за разработване на ОПР за периода 2014-2020 г.*
- ✓ *Критерий „Единство на плановия процес”.*

Единството на плановия процес се оценява, посредством три констатации за:

1. *Плътност на плановия процес.*
2. *Наличие на интегритет и субординация между стратегическите документи за планово развитие на местно ниво.*
3. *Съответствие със стратегически документи за планово развитие на областно, регионално и национално ниво.*

Плътността на плановия процес се измерва, чрез три елемента. Първо, наличие на достатъчен набор от управленски документи за секторно развитие, в съответствие с 10-те основни

функции по компетентност на Община Стара Загора, по ЗМСМА. Второ, адресиране на политики и практики за преодоляване на различията между центъра и периферията. Трето, непрекъснатост и приемственост на плановия процес във времето. От предоставените стратегически и секторни документи е видно, че плановия процес в Община Стара Загора се характеризира с изразена „плътност”, с изключение само на сферите образование и земеделие. Почти всички документи на стратегии, програми и планове покриват целия спектър по схемата „център-периферия”. Очевидно, Община Плевен поддържа висок интензитет на мерките, предприемани за преодоляване на различията между административния център и периферната територия. От действащите управленски документи, 10 преминават границата между двата програмни периода, което е много добра предпоставка за приемственост, надграждане и устойчивост на планираните промени в различни сфери на обществена дейност.

Част от стратегическите планови документи, особено на ниво секторно развитие, са в ситуация на директна обвързаност с областни стратегии, планове и програми, както по време на тяхното разработване, така и по време на изпълнението им.

<i>Единство на плановия процес</i>	<i>Оценка</i>
<i>Остойности констатации по оценъчни въпроси</i>	
Плътност на плановия процес	2
Интегритет и субординация между стратегическите документи за планово развитие на местно ниво	3
Съответствие със стратегически документи за планово развитие на областно, регионално и национално ниво	3
Обща стойност на Критерия	8

Общата оценка показва, че критерият за постигнато единство на плановия процес е покрит.

Критерий „Равномерност на предприетите действия”.

Равномерността на предприетите действия/интервенции се оценява, посредством три констатации за:

1. *Разпределение на интервенциите по години (брой проекти и обекти) в периода 2007-2013 г.*
2. *Разпределение на интервенциите по общински дейности (намеса с проекти и в обекти).*
3. *Разпределение на финансите (проекти и обекти) по години за 7-годишния период*

<i>Равномерност на предприетите действия</i>	<i>Оценка</i>
<i>Остойности констатации по оценъчни въпроси</i>	
Разпределение на интервенциите по години (брой проекти и обекти)	2
Разпределение на интервенциите по общински дейности (намеса с проекти и в обекти)	2
Разпределение на финансите (проекти и обекти) по години	1
Обща стойност на Критерия	5

Общата оценка показва, че критерият за осъществена равномерност на предприетите действия е покрит частично.

Критерий „Финансово управление“. Финансовото управление се оценява, посредством три констатации за:

1. *Бюджетна стабилност през периода 2007-2013 г.*
2. *Привлечено външно финансиране.*
3. *Проектна обвързаност на финансовите средства.*

Констатацията за Бюджетната стабилност се основава на два фактора: обема на бюджетните средства и ползваните дългови инструменти по години.

Фактите доказват, че през целия програмен период е водена разумна финансова политика, с внимателно отчитане на реалните възможности, без да се поема сериозен риск за нарушаване на баланса между приходите и разходите.

<i>Финансово управление</i>	<i>Оценка</i>
<i>Остойнотени констатации по оценъчни въпроси</i>	
Бюджетна стабилност	3
Привлечено външно финансиране	2
Проектна обвързаност на финансовите средства	3
Обща стойност на Критерия	8

Общата оценка показва, че критерият за добро финансово управление е покрит.

Критерий „Степен на приложимост на ОПР“. Степента на приложимост на ОПР се оценява, посредством три констатации за:

1. *Разпределение на интервенциите (проекти и обекти) по приоритети, специфични цели и мерки на ОПР.*
2. *Съответствие между цели и резултати.*
3. *Адекватно задоволяване на обществените потребности.*

Приоритетите и специфичните цели на ОПР са адресирали мерки и интервенции, които нямат универсален, а селективен характер, тъй като са предназначени за решаване на най-значимите въпроси и проблеми на отделните общности, свързани с максимално задоволяване на обществените потребности, като цяло.

Както беше отбелязано в рубриката „критерий за равномерност на предприетите действия“, специално за разпределението на проекти и обекти по общински функции, не рядко една интервенция води до намеса в повече области на развитие. Затова, обективността на оценката за равномерност на интервенциите, в чисто количествен аспект, който отразява наслагването на ефекти, е обвързана, именно със стратегическата част на ОПР, поради което формално броят на проектите и обектите надвишава абсолютната стойност на двете величини.

<i>Приложимост на ОПР</i>	<i>Оценка</i>
<i>Остойнотени констатации по оценъчни въпроси</i>	
Разпределение на интервенциите (проекти и обекти) по приоритети, специфични цели и мерки на ОПР.	2

Съответствие между цели и резултати	2
Адекватно задоволяване на обществените потребности	2
Обща стойност на Критерия	6

Общата оценка показва, че критерият за приложимост на ОПР е покрит частично, макар стойността да се доближава до нивото на изискванията.

Критерий „Осъществяване на наблюдение и контрол по изпълнението“.

Осъществяването на наблюдение и контрол върху изпълнението на ОПР се оценява, посредством три констатации за:

1. *Разработени системи за мониторинг и оценка.*
2. *Планиране и отчетност на изпълнението.*
3. *Последователност на процеса.*

Наблюдението и контрола върху изпълнението на Плана за развитие на Община Стара Загора трябва да се разглежда комплексно, като процес, който обхваща основния управленски документ и подчинените му стратегии, програми и планове за развитие на секторни политики. За мониторинг и оценка на провежданите политики не е разработена вътрешна система от правила и процедури. Такава липсва, и във връзка с изпълнението на Плана за развитие, и за реализацията на секторните стратегии, планове и програми, въпреки че във всички документи е разписана необходимостта от разработване и прилагане, включително с препоръки за определяне на критерии и стандарти за оценка. Оттук идва дефицитът на индикатори, които да послужат, като база за сравнение и проследяване динамиката на настъпващите промени, за да бъдат обосновани и достатъчно аргументирани направените последващи изводи. Единствено, на най-ниско йерархично ниво - проекти, за всеки поотделно се разработва система за мониторинг и оценка на изпълнението.

Освен това, за всички проекти, за които е задължителен външен одит, той е извършван. Но нарочни вътрешни одитни пътеки по тях не са реализирани, при положение, че предварителния финансов контрол е постоянен, и тук се прекъсва връзката между текущия и последващия.

В заключение, въпреки добрата и стройна организация по планирането и отчетността на управленските документи за секторно развитие, при Общинския план се регистрира прекъснатост и непоследователност на процеса, от което се губи видимостта на обвързаност в цялата система на стратегическо планиране на местното развитие. Като цяло, и по понятни причини, единствено в областта на проектния мениджмънт, трите констатации за качество на наблюдението и контрола са силно позитивни. Обяснението се крие именно в детайлно разработения, и непрекъснато проследяващ изпълнението, механизъм за всеки проект, с наличие на тримесечни, шестмесечни и годишни технически доклади по реализираните дейности и верифицирани финансови отчети за къси периоди на извършваните разходи.

<i>Осъществяване на наблюдение и контрол по изпълнението</i>	<i>Оценка</i>
<i>Остойностени констатации по оценъчни въпроси</i>	
Системи за мониторинг и оценка	1
Планиране и отчетност на изпълнението	1

Последователност в действията	1
Обща стойност на Критерия	3

Общата оценка показва, че критерият за ефективно осъществяване на наблюдение и контрол по изпълнението не е покрит.

Критерий „Партньорство и взаимодействие“.

Степента на развитие на партньорство и взаимодействие се оценява, посредством три констатации за:

- 1.Участие на заинтересованите страни в процеса на формулиране на политики.*
- 2.Включване на общността в изпълнение на целите за развитие.*
- 3.Териториално сътрудничество.*

Привличането на представители на заинтересованите страни от трите обществени сектори в процеса на вземане на решения и избор на политики за развитие на местната общност е постепенно утвърдена във времето практика в Община Стара Загора. Докато в началото на първия програмен период намеренията за общи действия в сферата на планирането надвишават значително практиките, в края всеки стратегически документ се приема с предварителната санкция на различни общности, съобразно областта на действие.

В ОПР са заложили 24 проекта с надобщинско значение - на областно, регионално, национално и международно ниво, но по рекапитулация успешните инициативи са 26 или повече от 20% от проектната активност се разпространява извън границите на Общината. Въпреки, че този критерий е удовлетворителен в не малка степен, все пак не постига необходимото съответствие, поради ясно заявените обществени потребности за максимални постижения, вземайки предвид и претенциите за засилване участието на бизнеса.

<i>Партньорство и взаимодействие</i>	<i>Оценка</i>
<i>Остойности констатации по оценъчни въпроси</i>	
Участие на заинтересованите страни в процеса на формулиране на политики	2
Включване на общността в изпълнение на целите за развитие	2
Териториално сътрудничество	2
Обща стойност на Критерия	6

Общата оценка показва, че критерият за партньорство и взаимодействие не е покрит напълно, но стойността е на горната граница.

Критерий „Публичност и прозрачност“.

Публичността и прозрачността се оценяват, посредством три констатации за:

- 1.Създадени и функциониращи обществени съвети.*
- 2.Предприети мерки за информираност на общността.*
- 3.Откритост в действията на администрацията.*

Създаването на обществени съвети и е много важен индикатор за публичността и прозрачността в действията на администрацията, които осигуряват, както възможността за упражняване на граждански контрол в процеса на местно самоуправление, така и подкрепата на различните общности за прилаганите политики и практики.

Някои от тях са задължителни по закон, но не всички са създадени по инициатива на общинската администрация, какъвто е случая с Обществения съвет за сътрудничество между местната власт и НПО, появил се по предложение, направено от страна на гражданските организации. Профилът на обществените съвети, макар и не малко на брой, разкрива, че за

някои сфери на дейност не са сформирани подобни публични форуми или не са получили устойчивост във времето.

Типичен пример е нереализираните намерения за създаване на ревулвиращ Обществен фонд за подкрепа на проекти, който да предоставя краткосрочни безлихвени заеми за осигуряване на оборотни средства по изпълнението на проекти на НПО, читалища и училища. Въпреки това, всички съществуващи структури поддържат активна дейност, с различна кратност на заседанията.

Мерките за информираност са разгърнати в широко приложно поле (използват се 22 способа за информираност и визуализация), не само защото администрацията системно запознава общността по всички значими въпроси. Повишеният интерес и изострената обществена рефлексия изискват получаване на повече и по-пълна информация за всички важни събития, които предстоят и които са се случили на територията на Общината.

На трето място, за популяризиране на инициативи, осъществени с външно финансиране, донорските програми вменят, като задължение на бенефициентите на публични средства да организират масови информационни кампании. Използваните форми притежават голямо жанрово разнообразие и успяват да постигнат висока степен на информираност. При това, целият процес бележи възходяща тенденция, преди всичко в посока на подобряване на комуникационните канали и увеличаване на възможностите за електронното информиране.

Откритостта в действията на администрацията, най-вече в отношенията с гражданите и бизнеса е, както предпоставка за създаване на партньорства, така и за изграждане на взаимно доверие във всичко, което Общината предприема и осъществява, под формата на политики и практики за местно развитие. Откритостта, като еквивалент на отчетността, е важно условие за резултативна защита на обществения интерес и подобряване качеството на предоставяните услуги, посредством установяване на обратна връзка и своевременно внасяне на корекции в действията на администрацията.

И това е, доказано осъзната от ръководството на Общината, потребност. Създадени са специализирани звена за масов достъп до информация: Център за административно обслужване, Областен информационен център и Туристически информационен център. Освен, че са налице задължителни по закон, процедури за провеждане на публични обсъждания, достъпът на гражданите и бизнеса до планираните намерения за съществена промяна в дадена сфера на обществена дейност, е осигурен още на етап конкретен проект. Почти всички стратегии, програми, планове и отчетите по тяхното изпълнение преминават през предварителна процедура на съгласуване и одобрение, от страна на обществените съвети. Не рядко, за проучване на общественото мнение се използват анкетния метод и формуляри за оценка по конкретни поводи. Макар да не е утвърдена и системно прилагана практика, за решаване на дадени проблеми се сформират работни групи със смесен експертен състав. Спорадично се организират дискусии и кръгли маси по инициатива на различни структури, касаещи определени казуси.

<i>Публичност и прозрачност</i>	<i>Оценка</i>
<i>Остойности констатации по оценъчни въпроси</i>	
Обществени съвети	2
Мерки за информираност	3
Откритост на действията	3
Обща стойност на Критерия	8

Общата оценка показва, че критерият за постигната публичност и прозрачност е покрит.

Критерий „Капацитет за изпълнението“.

Капацитетът за изпълнението на ОПР се оценява, посредством три констатации за:

- 1. Развитие на човешките ресурси.*
- 2. Организационно развитие.*
- 3. Институционално и законодателно развитие.*

При оценяването на капацитета на Община Стара Загора, на преден план се извеждат онези водещи характеристики, които разкриват възможностите на администрацията да управлява качествено шестте фази на жизнения проектен цикъл: индикативно програмиране, идентификация, формулировка (оценка), финансиране, осъществяване и оценка (крайна). Това се налага по две причини. Първо, защото европейското членство модифицира дневния ред на местното самоуправление с концепцията за регионално развитие и постанови приоритетни отговорности на администрациите по усвояването на средства от фондовете на Общността. Второ, защото привличането на повече външно финансиране позволява реализирането на значителна част от присъщите функции на Общината и изпълнението на по-голям обем дейности. И в двата случая, основното средство за постигане на тези задачи са проектите. Във връзка с извършването на оценката, е необходимо предварително уточняване на използваната терминология.

Международната Организация за икономическо сътрудничество и развитие определя капацитета, като способност на администрацията, и на отделните ѝ структури, да изпълняват нормативно възложените им задачи и да постигат желани резултати, като по този начин отговарят на обществените очаквания, отправени към нея, да се дефинират и решават проблеми, и да се прави информиран избор. В „Пирамида на капацитета“ на Потър и Бру има пет йерархично свързани сфери, без които не е възможно надграждане, тоест следващото ниво изисква да е налице предходното: инструментариум (обзавеждане и оборудване, необходимо за извършване на ежедневната работа – технически и технологично осигуряване), умения, човешки ресурси, организация и инфраструктура, институции (институционален капацитет). Програмата за развитие на ООН (ПРООН) дава понятийно тълкувание за „изграждането на капацитет“, като процес, чрез който индивиди, групи, институции и организации подобряват възможностите си да осъществяват дейности, да идентифицират и решават ефективно проблеми, да осъзнават и се отнасят към необходимостта от развитие, в по-широк контекст, по устойчив начин. Капацитетът, според ПРООН, е необходим за две неща: подготовка на печеливши, конкурентноспособни проекти и капацитет за управление на изпълнението, водещо до успешно завършване и постигане на положителни резултати. Административен капацитет е качество на доброто управление за успешно изпълнение на заложените цели, посредством постигане на високи резултати, и в този смисъл се съотнася и измерва, като релационна, а не абсолютна характеристика, спрямо поставените задачи и очакваните ефекти. Критерият за изграждането/развитието на административен капацитет на Община Стара Загора включва три компонента, които са използвани, като констатации за остойностяване. Развитието на човешките ресурси се оценява, като получаване на достъп на служителите до информация, знания, умения и обучения, които допринасят всичко това да се прилага от тях ефективно, както притежаваната квалификация и специфичните особености на персонала – управленски, експертен и технически. В частност, се разглежда нивото на проектна култура, като наличие на специализирани знания и специфичен опит за разработване и изпълнение на проекти с външно финансиране. Организационното развитие се проследява, като процес на разработване на, релевантни на проблемите, организационно-управленски структури, правилата и процедурите за работа и комуникации, не само в рамките на Общината, но също така управлението на отношенията с различни публични организации. Институционалното и

законодателно развитие разглежда, като създаване на комфортна регулативна среда, от гледна точка на промените в нормативната уредба, които позволяват на органи, организации и институции на всички нива, и във всички сектори, да повишават капацитета си.

<i>Капацитет за изпълнението на ОПР</i>	<i>Оценка</i>
<i>Остойности констатации по оценъчни въпроси</i>	
Развитие на човешките ресурси	2
Организационно развитие	2
Институционално и законодателно развитие	3
Обща стойност на Критерия	7

Общата оценка показва, че критерият за достатъчен капацитет за изпълнението на ОПР е покрит.

След извършеното изследване с помощта на 8-те критерии, се налагат следните изводи:

- ✓ *Оценка на степента на постигане целите на Общинския план за развитие и устойчивостта на резултатите от изпълнението на ОПР (2007-2013 г.).*
- ✓ *Оценка на общото въздействие на изпълнения План за развитие на Общинския план(2007-2013 г.).*
- ✓ *Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси при изпълнението на План за развитие на Общинския план(2007-2013 г.).*

№	Вид критерий	Стойност	Относително тегло в общата оценка в %
1	Единство на плановия процес	8	16
2	Равномерност на предприетите действия	5	10
3	Финансово управление	7	14
4	Приложимост на ОПР	6	12
5	Осъществяване на наблюдение и контрол по изпълнението	3	6
6	Партньорство и взаимодействие	6	12
7	Публичност и прозрачност	8	16
8	Капацитет за изпълнението на ОПР	7	14
	Обща оценка	50	100

Изводи и препоръки, относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие при разработване на новото издание на Плана за развитие на Община Стара Загора за периода 2014-2020 г.

Изводи от изпълнението на Плана за развитие на Община Стара Загора (2007-2013 г.). Обобщените резултати от изпълнението на ОПР, показват, че на първо място Общината е постигнала единство на плановия процес и откритост в действията. На второ място, е успяла да наложи добро финансово управление и да създаде капацитет за изпълнението на Плана за развитие през периода 2007-2013 г. По отношение на приложимостта на ОПР, способността на администрацията да изгражда партньорства, и особено за установяването на баланс в действията, постиженията са частични. Осъщественото наблюдение и контрол по изпълнението на ОПР е твърде недостатъчно. Сумарно, сборът от 50 точки, спрямо максималните 72, по скалата за ***цялостна оценка на качеството, поставя изпълнението на Плана за развитие на Община Стара Загора (2007-2013 г.) в графата „добро“.***

Препоръки, относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие при разработване на новото издание на Плана за развитие на Община Стара Загора за периода 2014-2020 г.

- 1.Изготвяне на Програма по реализацията, която придружава ОПР в целия период на неговото изпълнение 2014-2020 г.
- 2.Ежегодно изготвяне на доклади по наблюдение на изпълнението.
- 3.Разработването и въвеждането на единна Система за мониторинг и оценка на провежданите политики за развитие, на всички нива на планиране на регионалното развитие – стратегии, програми и планове.
- 4.Създаване на стратегически документи за планово развитие на всички основни секторни политики, в подчинение на ОПР.
- 5.Дефиниране на ежегодните стратегически цели на администрацията.
- 6.Годишно отчитане изпълнението на стратегическите цели на администрацията.
- 7.Обвързване на отчетите по изпълнение на секторните документи с годишните доклади по наблюдение на изпълнението на ОПР.
- 8.Включване на Община Стара Загора в новата Електронна система за управление и контрол на проектите по Оперативните програми през следващия програмен период.
- 9.Разширяване обхвата на одитния процес – текущ и последващ, като част от мониторинговата система за упражняване цялостно наблюдение, контрол и оценка по изпълнението на проекти.
- 10.Разработване на Програма за управление на персонала.
- 11.Засилване на електронизацията в дейността на администрацията.
- 12.Подобряване на работните процеси в Община Стара Загора.
- 13.Развитие на функцията по управление на човешките ресурси.
- 14.Осигуряване на пълна информационна сигурност – сертифициране по международния стандарт ISO 27 001.
- 15.Приоритизиране на общинската собственост и оптимизирането на нейното управление, с цел създаване на обективни предпоставки за повишаване на инвеститорския интерес.
- 16.Подготовка за постепенен преход от съставяне на традиционен (класически) общински бюджет към програмен, с перспектива за преминаване към проектен модел.

17. Създаване на повече обществени съвети, които да покрият всички сфери на общински дейности.

18. Инициране и оказване на активно съдействие, в организирането на повече външни експертизи за извършване на независима оценка по реализацията на документите от системата на стратегическото планиране на местно ниво, с акцент върху междинните и крайните периоди на изпълнението.

19. Създаване на местен Фонд за покрепа на проекти на НПО, читалища, училища и др. стратегически партньори на Община Стара Загора.

20. Мотивиране на НПО, читалищата, учебните заведения, бизнеса и другите публични субекти за осъществяване на обратна информационна връзка, по отношение на развиваната проектна активност на територията на Община Стара Загора, извън обхвата на партньорските инициативи, реализирани с участието на администрацията.

21. Разработване и системно поддържане на актуална база-основни данни за сектори и сфери на дейност, за които информацията е недостатъчна, чрез провеждане на периодични, или по конкретни поводи, на собствени проучвания.

Осигуряване на публичност и прозрачност на процеса.

Последващата оценка на изпълнението на Плана за развитие на Община Стара Загора за периода 2007-2013 г. е изготвена в условията на обществена информираност и участие на заинтересованите страни.

За целта е приложен Подхода „Планиране с участие” от Приложение 9 „Подходи за включване на гражданите изаинтересованите страни и за прилагане принципа на партньорството в процеса на стратегическо планиране и програмиране на регионалното и местното развитие” към Методическите указания на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от 2011 г. за разработването на Националната стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022 г.), Регионалните планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020 г.), Областните стратегии за развитие (2014-2020 г.) и Общинските планове за развитие (2014-2020 г.).